

เหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

โดย

นางสาวธัญญกรณ์ โอวาทกิจ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

โดย

นางสาวธัญกรณ์ โอวาทกิจ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

CAUSE OF POLITICAL PARTIES DISSOLUTION: STUDY OF
COMPARISON BETWEEN ORGANIC ACT ON POLITICAL PARTIES,
B.E. 2550 AND ORGANIC ACT ON POLITICAL PARTIES, B.E. 2560

BY

MISS DHANANKORN OVATKIT

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF POLITICAL SCIENCE (POLITICS AND GOVERNMENTS)
PROGRAM IN POLITICS AND GOVERNMENTS FOR EXECUTIVE
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นางสาวธัญภรณ์ โอวาทกิจ

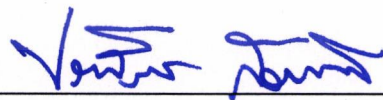
เรื่อง

เหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

เมื่อ วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2561

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

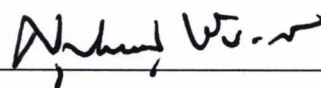
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทิระสังข์)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	เหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
ชื่อผู้เขียน	นางสาวธัญกรณ์ โอวาทกิจ
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ติระสังขะ
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง เหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง และศึกษาเปรียบเทียบถึงมูลเหตุสำคัญที่ส่งผลให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

จากการศึกษาพบว่า การสิ้นสภาพพรรคการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายพรรคการเมืองไทยนั้น มีปัญหาในเชิงหลักการทั้งจากมุมมองในมิติรัฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองและระบบการเมืองไทย และจากมุมมองในมิตินิติศาสตร์ทั้งในประเด็นปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความสอดคล้องกับหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและจากมุมมองในมิติความเหมาะสมของนิตินโยบาย ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ซึ่งมูลเหตุของการสิ้นสภาพพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 แล้ว จึงเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มีความยืดหยุ่นและเหมาะสม ไม่เป็นการปิดกั้นพรรคการเมือง

ให้สามารถดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองได้อย่างอิสระจนเกินไป แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ และมีเงื่อนไขให้พรรคการเมืองปฏิบัติมากเกินไป ทำให้การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้ยาก และส่งผลต่อการสืบสภาพความเป็นพรรคการเมืองได้ง่าย ซึ่งเหตุแห่งการสืบสภาพความเป็นพรรคการเมืองมิได้แตกต่างกันมากนักเพียงแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้เพิ่มเงื่อนไขในการจัดตั้งพรรคการเมือง และการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองมากขึ้น จึงเห็นว่า การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 จะเกิดผลดีต่อพรรคการเมืองในเรื่องของการปฏิบัติมากกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ที่กำหนดเงื่อนไขให้พรรคการเมืองปฏิบัติในลักษณะที่ค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อนมากเกินไป จึงเห็นควรนำรูปแบบการจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาใช้ในการจัดตั้งพรรคการเมือง การสืบสภาพพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมือง และควรมีความยืดหยุ่นในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ไม่เป็นการปิดกั้นพรรคการเมืองให้สามารถดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองได้อย่างอิสระ ควรลดเหตุแห่งการสืบสภาพพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมืองลงให้เหลือเฉพาะเหตุที่รุนแรงเท่านั้น

คำสำคัญ: พรรคการเมือง, สถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง, การพัฒนาการเมือง.

Independent Study Title	CAUSE OF POLITICAL PARTIES DISSOLUTION: STUDY OF COMPARISON BETWEEN ORGANIC ACT ON POLITICAL PARTIES, B.E. 2550 AND ORGANIC ACT ON POLITICAL PARTIES, B.E. 2560
Author	Miss Dhanankorn Ovatkit
Degree	Master of Political Science (Politics and Governments)
Major Field/Faculty/University	Program in Politics and Governments for Executive Political Science Thammasat University
Independent Study Advisor	Asst. Prof. Vannapar Tirasangka, Ph.D.
Academic Years	2017

ABSTRACT

The objective of the study of Political Parties Dissolution: Studying the comparison between Organic Act on Political Parties B.E. 2550 and Organic Act on Political Parties B.E. 2560 is to study the comparison between political parties dissolution and primary cause of parties dissolution according to Organic Act on Political Parties B.E. 2550 and Organic Act on Political Parties B.E. 2560.

The study revealed the concept problem of political parties dissolution mentioned in Thai constitution and the organic laws on political parties, according to point of Political Science relating to Thai political parties system, and point of Law in the constitutionality and the conformity to International Law of Human Right, considering the appropriateness of legal policy as per as Organic Act on Political Parties B.E. 2550 and Organic Act on Political Parties B.E. 2560. Referring to the comparison of Organic Act on Political Parties B.E. 2550 and Organic Act on Political Parties B.E. 2560, the cause of dissolution of political parties in Organic Act on Political Parties B.E. 2550 was flexible and provided the freedom of political parties' activity more appropriately. Even though, Organic Act on Political Parties B.E. 2560 with

many conditions that limited the right and freedom causing the difficulty for political parties formation and likely affected on political parties dissolution. However, the causes of dissolution from both Organic Acts was not extremely different, Organic Act on Political Parties B.E. 2560 added the condition for political parties establishment and their activities as well. While Organic Act on Political Parties B.E. 2550 provided benefit on Political Parties' activity in term of practical, Organic Act on Political Parties B.E. 2550 defined more complicatedly practical conditions. The result of the study showed that Organic Act on Political Parties B.E. 2550 was appropriate for political parties establishment and dissolution, including the flexibility that did not obstruct the parties' activity and demoting cause of political parties dissolution to the critical level.

Keywords: Political parties, Strong political institution, Political development.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและการชี้แนะจากท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ตีระสังขะ ที่ทำให้ผู้เขียนได้หัวข้อในการค้นคว้าอิสระและกรุณารับเป็นกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียน ได้ให้ข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน แนวทางการเขียนเนื้อหาและบทวิเคราะห์ ทั้งท่านอาจารย์ยังได้สละเวลาอันมีค่าตรวจสอบความถูกต้องของงานผู้เขียนอีกด้วย ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและสำนึกในพระคุณของท่านอาจารย์เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ คณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ ประธานกรรมการสอบและคณาจารย์โครงการปริญญาโทสาขาวิชาการเมืองการปกครองสำหรับนักบริหาร (MPE) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งความรู้รวมไปถึงได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ได้เข้ามาศึกษาในสถาบันแห่งนี้ในการให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์และสนับสนุนข้อมูลในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระ ขอขอบคุณผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนตลอดมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโทสาขาวิชาการเมืองการปกครองสำหรับนักบริหาร (MPE) ที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานด้านต่าง ๆ ด้วยความมีมิตรไมตรีที่ดียิ่ง

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณบิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่สนับสนุนและให้กำลังใจงาน การค้นคว้าอิสระสำเร็จด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมบูชาพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และให้ความเมตตาตลอด และเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี แต่หากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับความผิดพลาดไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวธัญญกรณ์ โอวาทกิจ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามในการศึกษา	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.4 ขอบเขตการศึกษา	6
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	7
1.6 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด	8
2.1 แนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	8
2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	8
2.1.2 แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยพรรคการเมือง	12
2.1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	17
2.1.4 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	17
2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18

บทที่ 3 การสืบสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	20
3.1 การสืบสภาพความเป็นพรรคการเมือง	20
3.1.1 การสืบสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550	20
3.1.2 การสืบสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	23
3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง	35
3.2.1 ความแตกต่างของเหตุแห่งการสืบสภาพพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550	35
3.2.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ช่วยเสริมสร้างให้ระบบพรรคการเมืองไทยดีขึ้นได้	36
3.2.3 ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นอื่น ๆ	37
บทที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบมูลเหตุของการสืบสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560	39
4.1 พรรคการเมือง	39
4.2 การสืบสภาพความเป็นพรรคการเมือง	41
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	46
5.1 บทสรุป	46
5.2 ข้อเสนอแนะ	50

	(8)
รายการอ้างอิง	52
ภาคผนวก	55
ภาคผนวก ก	56
ภาคผนวก ข	58
ประวัติผู้เขียน	66

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	27

เปรียบเทียบการการสิ้นสภาพ การเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พรรคการเมืองถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในฐานะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนโดยการนำเอาปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแปลงให้เป็นนโยบายและดำเนินกิจการทางการเมืองให้เกิดการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ นอกจากนี้ พรรคการเมืองยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย¹ มีเจตนาสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการพัฒนาประเทศในด้านการเมือง โดยบัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมือง รวมทั้งจะต้องมีมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งตามมาตรา 91 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550² มีพรรคการเมืองที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง รวมจำนวนทั้งสิ้น 53 พรรค ได้แก่ พรรครักเมืองไทย พรรคสังคมนิยม พรรคอยู่ดีมีสุข พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคไทยภูพาน พรรคไทยร่ำรวย พรรคสู้เพื่อไทย พรรคสันติภาพชาวไทย พรรคนำวิถี พรรคพัฒนาประชาธิปไตย พรรคสยามสันติ พรรคเสียงประชาชน พรรคประชาชนก้าวหน้า พรรคแรงงาน พรรคพลังแผ่นดิน พรรคสหธรรม พรรคศิลปิน พรรคนิติศาสตร์ไทย พรรคเสรีประชาไทย พรรครักษ์ไทย พรรคสังคมนิยมไทย พรรคเอกราช พรรคปวงประชาธรรม พรรคอุดมรัฐ พรรคสยามก้าวหน้า พรรคประชาชาติไทย พรรคศรีสยาม พรรคคุณธรรม

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 65, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก (24 สิงหาคม 2550): 18.

² สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, “บริการข้อมูล: ข้อมูลพรรคการเมือง,” www.ect.go.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2560) .

พรรคสาธารณชน พรรคเทียนแห่งธรรม พรรคเพื่อประชาชน พรรคพลังไทย พรรคแนวร่วมมาตุภูมิ พรรคประชาธิปไตย พรรคอนุรักษนิยม พรรคพอเพียง พรรครวมไทยพัฒนา พรรคปวงชนชาวไทย พรรคภพไท พรรคประชาธิปไตย พรรคนิติภูมิไทย พรรคแนวร่วมสังคมประชาธิปไตย พรรคไทยทันทุน พรรคไทยเพื่อไทย พรรคไทยเข้มแข็ง พรรคไทยเป็นสุข พรรคพลาณภาพ พรรคคุ้มเกล้าไทย พรรคพลังชาวไทย พรรคแรงงานไทยสามัคคี พรรคพลังเศรษฐกิจไทย พรรคเสียงประชาชน และ พรรคไทยถาวร ซึ่งเป็นพรรคที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ซึ่งต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 26 กล่าวคือ ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ต้องดำเนินการรับสมัคร สมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาค ตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดและมีสาขาพรรคการเมือง อย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

พรรคการเมือง (Political party) เป็นการรวมตัวทางการเมืองของบุคคลที่มีความคิด หรือผลประโยชน์ร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในการใช้อำนาจอธิปไตย อันเป็นเครื่องมือในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามอุดมการณ์หรือผลประโยชน์ต่างๆ³ โดยวิธีการส่งตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้งตามกฎหมายกำหนด หากปราศจากพรรคการเมือง การเป็นสถาบันทางการเมืองในระบบเสรีก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ รวมถึงประชาชนก็จะไม่สามารถ มองเห็นอุดมการณ์และแนวความคิดทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างชัดเจน⁴

ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพของพรรคการเมือง เป็นสิทธิเสรีภาพที่ถูกรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ สำหรับเสรีภาพของพรรคการเมืองนั้นบุคคลย่อมมี เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและ เพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ตามวิถีทางการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พรรคการเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงออก ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการสร้างเจตจำนงทางการเมืองของประชาชน ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของพรรคการเมือง พรรคการเมืองย่อมต้องมี เสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเสรีภาพนั้นย่อมครอบคลุมไปถึงบุคคลที่เข้าร่วมเป็น

³ Max Weber, Theory of Social and Economic Organization, trans, By A.R. Henderson and T. Parsons, 1974. อ้างถึงใน จิโรโชค วิระสย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ มม, รัฐศาสตร์ทั่วไป (2543): 366-367.

⁴ มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), 159.

สมาชิกพรรคการเมือง แต่ในขณะเดียวกันเพื่อความมั่นคงของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงจำเป็นต้องมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมของ พรรคการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

สำหรับการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองโดยการสิ้นสภาพ ความเป็นพรรคการเมืองในระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้น มีสาเหตุมาจากการที่พรรคการเมือง ไม่ดำเนินการให้อยู่ในขอบเขตตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมืองบัญญัติไว้ อย่างไรก็ตามการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองในประเทศไทยยังคง เป็นปัญหาที่มีการโต้แย้งกันเนื่องจากมาตรการในการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองในปัจจุบันยังไม่ สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง ตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของปัจเจก บุคคลในพรรคการเมืองทำให้การใช้เสรีภาพทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนไม่ อาจเกิดขึ้นได้โดยแท้จริง

จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการสิ้นสภาพพรรคการเมือง อย่างต่อเนื่องด้วยเหตุผลทางการเมืองเองหรือเหตุที่กฎหมายเปิดช่องให้มีการสิ้นสภาพได้โดยง่าย ส่งผลให้พรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองต่าง ๆ พยายามใช้กลไกการสิ้นสภาพของพรรคการเมือง เป็นเครื่องมือในการขจัดคู่แข่งทางการเมืองอันไม่เป็นไปตามครรลองของประชาธิปไตย ก่อให้เกิด ความขัดแย้งทางการเมืองแบ่งพรรคแบ่งพวกกันขาดความสามัคคีต่อกันไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ ของกฎหมายอย่างแท้จริง ซึ่งสภาพปัญหาการสิ้นสภาพพรรคการเมืองสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการสิ้นสภาพพรรคการเมืองนำมาซึ่งปัญหาในระบบพรรคการเมืองและการเมืองไทย ซึ่งเป็นการลดทอนความหลากหลายทางการเมือง (Political Pluralism) เป็นการกระทำ ที่สวนทางกับหลักสากลของรัฐประชาธิปไตยที่มุ่งรักษาความหลากหลายในสังคม เป็นการปิดกั้นโอกาส ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในฐานะผู้ที่สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์และเจตนารมณ์ทางการเมืองตรงกันกับประชาชนผู้นั้น และยังเป็น การทำลายตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับประชาชน (Political Linkage) อันเป็นหน้าที่สำคัญของพรรค การเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการยุบพรรคการเมืองที่มีสมาชิกพรรคเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรซึ่งกำลังทำหน้าที่ตัวกลางเชื่อมระหว่างรัฐกับประชาชน อีกทั้งยังเป็นการทำลายโอกาส ที่พรรคการเมืองไทยจะพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันในระบบการเมืองที่สำคัญ เป็นชนวนบ่มเพาะ ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยในระยะที่ผ่านมาให้ลุกลามบานปลายยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้มี อำนาจทางการเมืองไทยทุกฝ่ายต่างพยายามใช้กลไกการยุบพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือกำจัดศัตรู คู่แข่งชั้นทางการเมือง โดยอาศัยช่องทางที่กฎหมายไทยกำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพของพรรค

การเมืองไว้อย่างกว้างขวางมาก พร้อมทั้งไม่มีกลไกทางวิธีพิจารณาที่เป็นหลักประกันมิให้มีการสิ้นสภาพพรรคการเมืองได้โดยง่าย เมื่อมีสิ้นสภาพพรรคการเมืองใดก็ทำให้สาธารณชนโดยเฉพาะที่อยู่ในช่วงตรงกันข้ามเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความสุจริตและเที่ยงธรรมของนายทะเบียนพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง และศาลรัฐธรรมนูญ

2. ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคีโดยเหตุการณ์สิ้นสภาพพรรคการเมือง กระบวนการ และผลของการสิ้นสภาพพรรคการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายพรรคการเมืองไทยนั้นมีปัญหาในเชิงหลักการ คือ เหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง เช่น ไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วหากไม่มีการแก้ไขหรือไม่แก้ไขให้ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ไม่สามารถดำเนินการให้มีจำนวนสมาชิก 5,000 คน และภายใน 4 ปี ต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน และจัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาค และจังหวัดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาโดยพรรคการเมืองแต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป ภายหลังจากที่ได้รับ การจดทะเบียนพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5,000 คน ติดต่อกันเกิน 90 วัน ภายหลังจากดำเนินการครบตามมาตรา 33 (2) มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ถึงภาคละหนึ่งสาขา เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปี ติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากันและมีหนังสือสั่งพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 พยายามสร้างกลไกให้ประชาชนเป็นเจ้าของพรรคการเมืองอย่างแท้จริง และให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการบริหารพรรคโดยที่ไม่ถูกครอบงำจากนายทุน โดยข้อกำหนดสำคัญคือ “การให้สมาชิกพรรคทุกคนต้องจ่ายเงินบำรุงพรรค” ซึ่งคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) มองว่าสามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้แต่ในทางปฏิบัติอาจเป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลา ซึ่งประชาชนยังไม่เข้าใจว่าทำไมต้องเสียเงินบำรุงพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น การประชุมพรรค การจัดทำนโยบาย การตั้งสาขาพรรค อาจทำให้พรรคขนาดเล็กมีปัญหาในการจัดการการจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นไปด้วยความยากลำบากหากเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 จะพบว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เป็นไป

อย่างง่ายตายมากกว่า เพราะประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน ก็สามารถตั้งพรรคการเมืองได้ และไม่มีบทบัญญัติให้พรรคการเมือง ต้องมีทุนตั้งต้นประเดิมมาก่อนการกำหนดข้อบังคับให้สมาชิกพรรคต้องจ่ายค่าบำรุงอย่างน้อย ปีละ 100 บาทตั้งพรรคหนึ่งปีต้องมีสมาชิก 5,000 คน สี่ปีต้องเพิ่มเป็น 10,000 คน พรรคเก่าระดมสมาชิกใหม่ 180 วัน ต้องให้สมาชิก 500 คน จ่ายค่าบำรุงพรรคสำหรับพรรคการเมืองเก่าตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 แม้ว่าจะไม่มีการ “เซตซีโร่” พรรคการเมืองเก่าให้เริ่มนับหนึ่งใหม่แต่พรรคการเมืองเก่าต้องทำการเคลียร์สมาชิกเก่าและระดมสมาชิกใหม่ให้ได้ 500 คน สำหรับพรรคการเมืองเก่าที่ยังมีสมาชิกไม่ถึง 500 คน ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกให้ครบ 500 คน ภายใน 180 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติฉบับใหม่ใช้บังคับและจัดให้มีทุนประเดิมจำนวน 1,000,000 บาท เช่นเดียวกับพรรคการเมืองที่ตั้งใหม่นอกจากนี้พรรคการเมืองเก่า ต้องจัดให้สมาชิกพรรคจำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน ชำระค่าบำรุงพรรคภายในเวลา 180 วัน และจัดให้สมาชิกพรรคชำระเงินค่าบำรุงพรรคให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 คน ภายในหนึ่งปี และให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คนภายในสี่ปี เมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีแล้ว ให้สมาชิกภาพของสมาชิกที่มีได้ชำระค่าบำรุงพรรค เป็นอันสิ้นสุดลงโดยประเด็นที่มองกันว่าพรรคการเมืองขนาดเล็กจะอยู่ลำบากหรือไม่นั้นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) เห็นว่าการจะส่งผู้สมัครหรือนำแนวคิดทางการเมืองไปสู่การบริหารประเทศจำเป็นต้องมีกำลังหรือองค์ประกอบที่ใหญ่พอสมควร ดังนั้นพรรคเล็กต้องทำงานมวลชนให้คนที่มีความคิดร่วมอุดมการณ์เข้ามาร่วมเองให้มากขึ้น

ผลกระทบต่อการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองถือเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนมาก ซึ่งตามประวัติศาสตร์มีการถกเถียงกันมาโดยตลอดว่าเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักประชาธิปไตยหรือไม่ โดยผู้ร่างรัฐธรรมนูญรวมทั้งฝ่ายต่าง ๆ ที่สนับสนุนในเรื่องนี้เห็นว่ามาตรการสิ้นสภาพพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการรักษาประชาธิปไตยไว้ ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่อง “เหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมือง : ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560” ว่าการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการรักษาประชาธิปไตยไว้จริงหรือไม่ และเป็นวิธีที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

1.2 คำถามในการศึกษา

1.2.1 การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เกิดขึ้นง่ายกว่าการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 หรือไม่อย่างไร แตกต่างกันอย่างไร

1.2.2 ข้อจำกัดของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เป็นมูลเหตุสำคัญที่ส่งผลให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองได้ง่ายกว่า

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 หรือไม่อย่างไร และขัดต่อหลักประชาธิปไตยและมีผลต่อการพัฒนาพรรคการเมืองในประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสืบสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

1.3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงมูลเหตุสำคัญที่ส่งผลให้พรรคการเมืองสืบสภาพความเป็นพรรคการเมืองว่าขัดต่อหลักประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร และมีผลต่อการพัฒนาพรรคการเมืองในประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง “เหตุแห่งการสืบสภาพพรรคการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2560” ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเกี่ยวกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุ กระบวนการ และผลของการสืบสภาพพรรคการเมือง หนังสือ วารสาร สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษารวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Selection) ผู้แทนของพรรคการเมือง นักวิชาการ และบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ คณะกรรมาธิการยกร่าง ผู้แทนของพรรคการเมือง นักวิชาการ และบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมจำนวน 10 คน ดังนี้

1. คณะกรรมาธิการยกร่าง	จำนวน 2 คน
2. ผู้แทนจากพรรคการเมือง	จำนวน 3 คน
3. นักวิชาการ	จำนวน 2 คน
4. บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	จำนวน 3 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้ากฎหมาย แนวคิดทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม – เดือนธันวาคม 2560

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

1.5.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กฎหมาย ระเบียบ งานวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ บันทึกการประชุม เอกสารอื่น ๆ และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.5.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนจากพรรคการเมือง คณะกรรมการการร่าง นักวิชาการ และบุคลากรของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งในระดับผู้บริหารและปฏิบัติกร เป็นต้น

1.6 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

“พรรคการเมือง” หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง โดย ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

“ข้อบังคับ” หมายความว่า ข้อบังคับพรรคการเมือง

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง ตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.7.1 ทราบถึงมูลเหตุสำคัญที่ส่งผลให้พรรคการเมืองต้องสิ้นสภาพความเป็น พรรคการเมืองตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

1.7.2 ทราบถึงเหตุของการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองที่ขัดต่อหลักประชาธิปไตย และมีผลต่อการพัฒนาพรรคการเมืองในประเทศไทย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

2.1 แนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

2.1.1.1 ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493 ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าเป็น “ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนส่วนใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่”¹

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกันคือ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายและโอกาสที่จะได้รับการบริการต่าง ๆ โดยเสมอภาคกัน มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งจะกำหนดไว้แน่นอนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ²

ประชาธิปไตย คือ การที่รัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน หรือ ประชาธิปไตย คือ สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพและภราดรภาพ³

“ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้ว หมายถึง อำนาจของประชาชน นั่นคือประชาชนเป็นอำนาจของคนหมู่มาก ดังคำกล่าวของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ที่ว่า “การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน” ดังนั้น จึงเกี่ยวข้องกับประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้⁴

¹ สำนักงานบัณฑิตยสภา, “พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554,”

http://www.royin.go.th/dictionary/lookup_domain.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561).

² สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.), *คู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน* (กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด, 2541), 33.

³ อมร รักษาสัตย์, *ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ: คู่มือการเรียนการสอนการเผยแพร่และการมีส่วนร่วมสำหรับครูอาจารย์และผู้นำชุมชน* (กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, 2543), 12.

⁴ บุญธรรม เลิศสุชีเกษม, *บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนา ประชาธิปไตย* (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543), 22-23.

1) หลักการของประชาธิปไตยถือว่าการปกครองเป็นของประชาชนจึงถือว่าประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบและผูกพันต่อระบอบการปกครองและมีหน้าที่ต้องรักษาประชาธิปไตยให้ยืนยาว

2) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การปกครองตามหลักการที่ว่าเป็นการปกครองโดยประชาชน

3) ตามหลักเพื่อประชาชน จึงถือว่าเป้าหมายหรือนโยบายในการบริหารประเทศจะต้องมุ่งประโยชน์แก่คนส่วนมาก

4) เสี่ยงข้างมากของประชาชนคือ หลักในการตัดสินใจปัญหา และการปกครองประเทศ

5) ประชาชนมีความเท่าเทียมกัน และมีสิทธิเสรีภาพทุกอย่างตามกฎหมาย

6) รัฐบาลอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนทั้งในทางตรง ได้แก่ การออกเสียงประชามติ และทางอ้อมโดยผ่านสภาผู้แทนราษฎร

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึงการปกครองที่เป็นของประชาชน ภายใต้สิทธิเสรีภาพที่มีความเท่าเทียมกันในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองที่มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ประชาชนมีสิทธิในการควบคุมทั้งทางตรงละทางอ้อม มีอิสระตามอำนาจที่ซึ่งมีบทบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย

2.1.1.2 หลักเกณฑ์สำคัญของประชาธิปไตย

1. เชื่อในอำนาจอธิปไตยของปวงชนถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนทั้งประเทศร่วมกันอำนาจอธิปไตยนี้เห็นได้จากการเลือกตั้งประชาชนจะเลือกคนเข้าไปทำหน้าที่ปกครองแทนตัวเององค์การในการปกครองประเทศสูงสุดคือรัฐบาล

2. เชื่อในหลักเสรีภาพเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่าทำอะไรก็ได้หมดทุกอย่างแต่หมายความว่ากระทำใด ๆ ได้ตามขอบเขตที่กำหนดไว้โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและไปละเมิดสิทธิผู้อื่น

3. เชื่อในหลักเสมอภาคหมายความว่าความเสมอภาคบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกันแต่ไม่ได้หมายความว่าเท่าเทียมกันทุกเรื่องทุกอย่าง

4. เชื่อในหลักเหตุผลและภราดรภาพก็คือยึดหลักเหตุผลเป็นสำคัญเคารพซึ่งกันและกันรวมถึงสิ่งที่ขาดเสียมิได้คือค่านึงถึงประเทศชาติบ้านเมืองเป็นหลักการที่จะมีการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริงนั้นประชาชนจะต้องมีความคิดความเชื่อและทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญของประชาธิปไตยด้วยหรือที่เรียกว่ามีจิตวิญญาณประชาธิปไตย

หลักการสำคัญของประชาธิปไตย

1. การมีเหตุผลและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. มีความอดกลั้นในความคิดเห็นที่แตกต่าง
3. การตกลงอย่างสันติวิธี
4. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
5. ตระหนักถึงเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมคือการคำนึงถึง

ผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

หลักการของประชาธิปไตย

หลักการประชาธิปไตยมีมากมายแต่ที่ถือว่าสำคัญและนักการเมืองต้องยึดถึงเป็นสัจธรรมมีดังต่อไปนี้

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular sovereignty) ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือระบบที่ประชาชนมีอำนาจอธิปไตยและมอบหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงสิทธิและอำนาจของประชาชน จนมีคำกล่าวที่ว่าเสียงของประชาชนคือเสียงของสวรรค์ (Voxpopuli, Voxdei)

2. สิทธิเสรีภาพ (Rights and freedom) เป็นหัวใจสำคัญของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสิทธิดังกล่าวต้องกำหนดในรัฐธรรมนูญและการบังคับกฎหมายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและข้าราชการประจำที่อำนาจตามกฎหมายจะต้องยึดถือตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัดไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับละเมิดเจ้าของอำนาจอธิปไตย

3. ความเสมอภาค (Equality) ความเสมอภาคภายใต้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนเสมอภาคเท่ากันหมดหนึ่งคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้หนึ่งเสียง (One man one vote) ความเสมอภาคดังกล่าวนี้หมายถึงความเสมอภาคทางการเมืองและความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality before the law) การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลอันใดก็ตามถือว่าขัดต่อหลักการประชาธิปไตย

4. หลักนิติธรรม (The rule of law) ได้แก่ การใช้กฎหมายในการบริหารประเทศโดยกฎหมายดังกล่าวนั้นต้องผ่านกระบวนการร่างกฎหมายอย่างถูกต้องและหลักของกฎหมายนั้นต้องเป็นกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและอำนาจอธิปไตยของประชาชนโดยกระบวนการยุติธรรม (Due process of law) จะต้องเป็นไปตามครรลองหลักนิติธรรม (The rule of law) จึงต่างจาก The rule by law ซึ่งหมายถึงการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศโดยไม่คำนึงถึงหลักการประชาธิปไตยและบ่อยครั้งก็กลายเป็นการบริหารงานโดยตัวบุคคล (The rule by men) มากกว่าหลักการ

5. ค่านิยมและจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย (The democratic ethos) ซึ่งหมายถึงค่านิยมที่ได้รับการอบรมตั้งแต่ครอบครัวสถาบันการศึกษาและทางสังคมให้มีความเชื่อและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตยมองคนอื่นด้วยสายตาที่เสมอภาคทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณประชาธิปไตยซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาและธำรงไว้ซึ่งระบบประชาธิปไตย

6. ความอดทนอดกลั้น (Tolerance) ความใจกว้าง (Open-mindedness) และความมีน้ำใจนักกีฬา (Sporting spirit) ทั้งหมดนี้เป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตยเพราะในสังคมประชาธิปไตยนั้นจะต้องยอมรับความแตกต่างทั้งในเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีจุดยืนและความคิดเห็นทางการเมืองของคนในสังคมการรู้แพ้รู้ชนะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยเฉพาอย่างยิ่งนักปราชญ์ราชบัณฑิตและผู้มีประสบการณ์เพื่อนำมาประมวลใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงานที่สำคัญอะไรที่ตนไม่ชอบและไม่พอใจแต่ตราบเท่าที่ไม่กระทบต่อสิทธิของตนก็ต้องยอมให้สิ่งนั้นปรากฏอยู่เพราะเป็นสิทธิส่วนบุคคลภายใต้ระบบที่มีความเสมอภาค

7. ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือกรรมวิธี (Means) เพื่อเป้าหมายทางการเมืองแต่ขณะเดียวกันระบบประชาธิปไตยตกเป็นเป้าหมายอันสูงส่ง (Noble end) ในตัวของมันเอง การมองว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นเฉพาะกรรมวิธีหรือ Means จึงไม่ถูกต้องถึงแม้ว่า End คือผลประโยชน์จะตกต่อสังคมก็ตามเพราะถ้าทำลายกระบวนการของความถูกต้อง แม้จะส่งผลในทางบวกต่อสังคมแต่ถ้ามีผลกระทบในทางลบต่อระบบก็จะเป็นการทำลายเป้าหมายอันสูงส่งของระบอบประชาธิปไตยอันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอย่างยิ่งประชาธิปไตยจึงเป็นทั้งกรรมวิธี (Means) และเป้าหมาย (End) ในตัวของมันเองทั้งสองส่วนนี้ต้องไปด้วยกัน

8. ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติบริหารและศาลรัฐธรรมนูญจะต้องตระหนักว่าตนเป็นผู้ซึ่งได้รับอาณัติจากประชาชนดังนั้นผลประโยชน์สูงสุดจะต้องเป็นผลประโยชน์ที่เอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่การกระทำอันใดขัดต่อผลประโยชน์ของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยการนั้นย่อมไม่ถูกต้องนอกจากนั้นยังต้องมีความรู้สึกว่สิ่งที่ตนทำอยู่นั้นเป็นการประกอบภารกิจศักดิ์สิทธิ์ (Sacred mission) หรือหน้าที่อันสูงส่ง (Noblesse oblige) เพื่อประชาชนเพื่อชาติและแผ่นดิน

9. ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติบริหารตุลาการจำเป็นอย่างยิ่งต้องยึดถือหลักจริยธรรมทางการเมืองรวมตลอดทั้งมารยาททางการเมืองโดยจะต้องกระทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริตคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดต่อประชาชนชาติและบ้านเมือง เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวมเพราะงานการเมืองเป็นงานอาสาสมัครที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

10. ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยการกระทำอันใดก็ตามต้องคำนึงถึงหลักการใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้คือ ความถูกต้องตามกฎหมาย (Legality) ความชอบธรรมทางการเมือง

(Legitimacy) ความถูกต้องเหมาะสม (Decency) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวจะทำให้งานที่รับผิดชอบอยู่นั้นประสบความสำเร็จการมุ่งเน้นไปที่ตัวบทกฎหมายตามลายลักษณ์อักษรแต่เพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่พอเพียงการกระทำอันใดที่ไม่เหมาะสมแม้จะถูกต้องตามกฎหมายก็จะขาดความชอบธรรมทางการเมืองอันจะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในที่สุด

11. การบริหารบ้านเมืองจะต้องอิงหลักธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งได้แก่ ความชอบธรรมทางการเมือง (Legitimacy) ความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) ความรับผิดชอบต่อได้ให้ไล่เบี้ยได้ (Accountability) และควมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and effectiveness) ซึ่งหมายถึงการกระทำนั้นต้องส่งผลในทางบวกทั้งในแง่ผลได้ (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

12. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูงซึ่งสามารถนำประเทศชาติและสังคมไปสู่ความเจริญหรือไปสู่ความเสียหายในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่การเมืองสังคม เศรษฐกิจอุดมการณ์ศรัทธาและความเชื่อในระบบ ฯลฯ ต้องเป็นบุคคลที่เป็นที่นิยมไปด้วยคุณสมบัติอันได้แก่ การมีอุดมการณ์ทางการเมือง (Political ideology) การมีจริยธรรมทางการเมือง (Political ethics) การมีความรู้ทางการเมือง (Political knowledge) การมีประสาทสัมผัสทางการเมือง (Political sense) และการเข้าใจอารมณ์ทางการเมือง (Political mood) ของประชาชนอย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังต้องบริหารประเทศโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมและคุณสมบัติอื่น ๆ ที่กล่าวมา 11 ข้อ เบื้องต้นเพื่อจะธำรงไว้ซึ่งความชอบธรรมที่จะดำรงตำแหน่งบริหารและการใช้อำนาจอรัฐ (Moral authority) ผู้ใดก็ตามที่ขาดหลักการข้อที่ 12 ดังกล่าวมานี้ย่อมจะเสียความชอบธรรมทางการเมืองในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2.1.2 แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยพรรคการเมือง

2.1.2.1 ความหมายของพรรคการเมือง

ความหมายของพรรคการเมืองที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ไว้มีมากมายหลายท่าน ซึ่งได้แก่ คำจำกัดความของ Edmund Burke ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า

พรรคการเมืองตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Political party” ตรงกับภาษาฝรั่งเศสว่า “Parti politique” และตรงกับภาษาเยอรมันว่า “Politische partzi” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน คือคำว่า “pars” แปลว่าส่วน และการที่มีรากศัพท์จากภาษาลาตินนี้เองจึงทำให้สามารถบอกความหมายของพรรคการเมืองได้ว่าเป็น ส่วนของราษฎรหรือการที่ราษฎรแบ่งแยกออกเป็น ส่วน ๆ (กลุ่ม) ตามความคิดเห็นหรือประโยชน์ได้เสียทางการเมืองนั่นเอง⁵

⁵ หยุด แสงอุทัย, พรรคการเมือง (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2517), 8.

คำว่า “พรรคการเมือง” นั้นมีรากศัพท์มาจากคำในภาษาละตินว่า “pars” ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า “ส่วน” (Part) ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Political Party” และตรงกับคำว่า “partiepolitique” ในภาษาฝรั่งเศส ส่วนในภาษาเยอรมันตรงกับคำว่า “politischepartai” ซึ่งทั้งหมดมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ พรรคการเมืองจึงมีความหมายว่า “ส่วนของราษฎร และ/หรือส่วนของประชาชน” หรือการที่ราษฎรแบ่งออกเป็นส่วนหรือเป็นกลุ่มตามความคิดและผลประโยชน์ร่วมกันในทางการเมือง ซึ่งพรรคการเมืองในความหมายที่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนนั้น ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของรัฐ ทั้งนี้ หมายความว่า พรรคการเมือง คือ การที่ประชาชนมีความเป็นอิสระที่จะได้รับการแบ่งออกเป็น “ส่วน” (part) ตามความคิดเห็นอันอิสระของเขาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องใดก็ตาม เช่น ความคิดทางการเมือง การบริหารการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะยังประโยชน์ให้กับตนเองอย่างมากที่สุด⁶

เอ็ดมันด์ เบิร์ค (Edmund Burke) นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษให้ความหมายว่า “พรรคการเมืองคือคณะบุคคลซึ่งรวมกันเพื่อช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติด้วยความพยายามร่วมกันตามแนวหลักการบางอย่างโดยเฉพาะที่เห็นพ้องต้องกัน”⁷

แมกซ์ เวเบอร์ (Max weber) ชาวเยอรมันให้ความหมายว่า “พรรคการเมืองเป็นการรวมกันด้วยความสมัครใจของบุคคลเพื่อแสวงหาอำนาจในทางการเมือง”

วิลเลียม กู๊ดแมน (William Goodman) นักรัฐศาสตร์ชาวสหรัฐอเมริกาให้ความหมายว่า “พรรคการเมืองคือองค์การซึ่งเป็นที่รวมของสมาชิกที่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันมารวมกันโดยมีความมุ่งหมายปรากฏชัดที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งซึ่งจะให้สิทธิพวกเขาที่จะไปใช้อำนาจในทางปกครองเพื่อที่จะได้รับประโยชน์จากการมีอิทธิพลและประโยชน์อื่น ๆ ตลอดจนผลได้ต่าง ๆ จากการมีอำนาจ”

สำหรับในประเทศไทยได้ให้ความหมายพรรคการเมืองไว้เช่น

วิสุทธิ์ โปธิแท่น ได้ให้คำนิยามว่า “พรรคการเมือง” คือ กลุ่มของคนที่มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองอย่างเดียวกันรวมกันจัดตั้งเป็นสถาบันที่มีการจัดองค์กรที่แน่นอนชัดเจนมีการกำหนดทางเลือกเกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญในการปกครองและบริหารประเทศใน

⁶ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทยพร้อมด้วยพระราชบัญญัติพรรคการเมือง (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2524).

⁷Mariad D. Irish, James W. Protho and Richard J. Richardson, The politics of American Democracy, 7th ed. ZNew Jersey: prentice Hall, Incl, 1981), P.134.จากเอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์, สำนักวิชาการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ISSN 7887-0520, <http://www.parliament.go.th/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561).

ด้านต่าง ๆ มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองพยายามเข้าไปมีหรือมีส่วนในอำนาจรัฐจนสามารถจัดตั้งหรือร่วมจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ” ซึ่งพรรคการเมืองมีโครงสร้างและองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

(1) ความคิด ความเชื่อ หรืออุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกันของคนที่อยู่รวมกัน

(2) บุคลากรของพรรค อันได้แก่

ก. คณะกรรมการบริหารระดับชาติ ที่ประกอบด้วย หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค รองเลขานุการพรรค และกรรมการบริหารอื่นที่จำเป็น ตลอดจนคณะกรรมการสาขาพรรคในตำแหน่งต่าง ๆ ด้วย

ข. สมาชิกพรรค

ค. เจ้าหน้าที่ประจำ ที่เป็นผู้ปฏิบัติงานเต็มเวลาให้พรรคการเมือง

(3) ที่ทำการพรรค พร้อมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่จำเป็น ซึ่งอาจแบ่งเป็นสำนักงานใหญ่ และสำนักงานสาขาต่าง ๆ

(4) หน่วยองค์กรพื้นฐานอื่น ๆ เช่น ที่ประชุมใหญ่ สาขาหน่วยปฏิบัติการ หน่วยย่อยและหน่วยงานอื่น ๆ ที่จำเป็นชี้ชัดว่าการรวมกลุ่มนี้มีความตั้งใจที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้” เป็นต้น

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ให้ความหมายว่า “พรรคการเมืองหมายถึง คณะบุคคลซึ่งรวมก่อตั้งเป็นพรรคขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมกำหนดเป็นนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งผู้แทนโดยวิถีทางประชาธิปไตย”

ศาสตราจารย์ ดร. เกษม อุทยาทิน ให้ความหมายว่า “พรรคการเมือง คือ กลุ่มของพลเมืองซึ่งมีความคิดเห็นในปัญหาสาธารณะร่วมกันและปฏิบัติการร่วมกัน (Organized) เป็นหน่วยการเมืองเพื่อแสวงหาการควบคุมรัฐบาลโดยตั้งใจส่งเสริมการกำหนดการ (program) และนโยบาย (policy) ซึ่งเขาเชื่อถือ”

ศาสตราจารย์ จรุง สุภาพ ให้ความหมาย “พรรคการเมืองเป็นกลุ่มของเอกชนที่มีผลประโยชน์คล้ายคลึงและความต้องการอย่างเดียวกันโดยรวมกันขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะเข้าควบคุมและกำหนดนโยบายของรัฐโดยการเอาชนะในการเลือกตั้งการออกกฎหมายและการบริหาร” จากคำนิยามความหมายของพรรคการเมืองของต่างประเทศและของประเทศไทยข้างต้นสามารถสรุปประเด็นความหมายของการเป็นพรรคการเมืองได้ดังนี้

1. ต้องมีการรวมตัวเป็นกลุ่มชมรมหรือสมาคม (Association) ซึ่งจะมีสมาชิกหรือจำนวนบุคคลมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศจะบัญญัติไว้

2. กลุ่มบุคคล ชมรม หรือสมาคมต้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในหลักการใหญ่ ๆ ที่เหมือนกัน

3. กลุ่มบุคคลที่ร่วมกันนี้ต้องมีกำหนดการ (program) และนโยบาย (policy) ที่ชัดเจนและแน่นอนลงไปแสดงต่อผู้เลือกตั้งให้ทราบเพื่อจะได้มีชัยชนะในการเลือกตั้ง

4. กลุ่มบุคคลจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่จะไปควบคุมและกำหนดนโยบายรัฐบาล จัดการบริหารประเทศและออกกฎหมายตามแนวนโยบายของพรรคทั้งหมดหรือบางส่วนเท่าที่สามารถจะทำได้มากที่สุด

2.1.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

1. พรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลซึ่งมีความคิดเห็นและผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน และต้องการนำความคิดเห็นทางการเมืองและเศรษฐกิจนั้นไปเป็นหลักในการบริหารประเทศ ด้วยการส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง โดยมุ่งหวังที่จะจัดตั้งรัฐบาล จัดการบริหารประเทศตามแนวนโยบายที่ได้ประกาศไว้กับประชาชนและสมาชิกพรรคการเมือง

2. บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมือง มีดังนี้

- 1) การปลูกฝังความรู้และสำนึกทางการเมืองแก่ประชาชน
- 2) การคัดเลือกตัวบุคคลที่เหมาะสมเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง
- 3) การประสานประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ
- 4) การนำนโยบายที่ได้แถลงไว้กับปวงชนเข้าไปใช้ในการบริหารประเทศ

3. ลักษณะของการกำเนิดพรรคการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การกำเนิดของพรรคการเมืองในรัฐสภา เกิดจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มภายในสภา โดยมุ่งหมายที่จะฉันทกกำลังในการต่อรองเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และการดำเนินนโยบายหรือออกกฎหมายตามอุดมการณ์ของกลุ่ม

2) การกำเนิดพรรคการเมืองนอกรัฐสภา เกิดจากกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ เช่น สมาคมอาชีพ สหพันธ์กรรมกร องค์กรศาสนา เป็นต้น

4. Grass Root Support หมายถึง แรงสนับสนุนพรรคการเมืองจากประชาชน ซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองมีฐานะมั่นคงถาวร สามารถดำเนินการทางการเมืองให้สนองเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง

5. พรรคการเมืองไทยที่ผ่านมากในอดีต มักถูกมองว่าเป็น “พรรคของนักการเมือง” เนื่องจาก

1) เป็นพรรคที่จัดตั้งโดยนักการเมือง โดยที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนสนับสนุนอย่างจริงจัง

2) การหาสมาชิกพรรคและการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นเพียงการกระทำให้ครบตามเกณฑ์ ที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

3) พรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองมิได้มีความสัมพันธ์อันต่อเนื่องยาวนาน

2.1.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง

สุจิต บุญบงการ^๑ ได้อธิบายการรวบรวมความหมายของการพัฒนาการเมือง โดยลูเซียน พาย (Lucian W.Pye) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ในเบื้องต้นซึ่งสรุปได้ ดังนี้

(1) การพัฒนาการเมือง เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการปรับปรุงและการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งหมายถึง สภาพทางการเมืองช่วยสนับสนุนความเจริญทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

(2) การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการเมืองในสังคมอุตสาหกรรม โดยมีความเชื่อว่าในสังคมอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการ จะมีมาตรฐานของพฤติกรรมและการดำเนินงานทางการเมืองที่เป็นตัวอย่างระบบอื่น ๆ เช่น การปกครองที่มีเหตุผล มีความรับผิดชอบเน้นการให้สวัสดิการและการมีส่วนร่วมของประชาชน

(3) การพัฒนาการเมืองเป็นการเปลี่ยนแปลงการเมืองให้มีลักษณะที่เหมาะสมกับสมัยใหม่

(4) การพัฒนาการเมืองเป็นการดำเนินงานของรัฐบาล ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยอิทธิพลของลัทธิชาตินิยม หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องการสร้างรัฐ (Nation – Building)

(5) การพัฒนาการเมืองเป็นการพัฒนาระบบบริหารและกฎหมายให้มีความก้าวหน้าทันสมัยกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

(6) การพัฒนาการเมืองเป็นการระดมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง

(7) การพัฒนาการเมืองเป็นการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย

(8) การพัฒนาการเมืองเป็นความสามารถของระบบการเมืองในการรักษาเสถียรภาพและดูแลให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีระเบียบ

(9) การพัฒนาการเมืองเป็นการระดมกำลังทรัพยากรและสรรพกำลังในการแก้ไขปัญหาของประเทศ

^๑สุจิต บุญบงการ, เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ 1 แนวความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 8 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539), 133-183.

(10) การพัฒนาการเมืองเป็นลักษณะอันหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของสังคม ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2.1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 45 บัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

2.1.4 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

หมวด 8 การสิ้นสภาพของพรรคการเมือง

มาตรา 86 บัญญัติให้พรรคการเมืองสิ้นสุดลงเมื่อ (1) สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา 91 (2) ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 92 และ (3) มีการคว่ำรวมพรรคการเมืองตามมาตรา 9 การคว่ำรวมพรรคการเมือง

มาตรา 91 พรรคการเมืองย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองเมื่อ

(1) ไม่แก้ไขข้อบังคับพรรคให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 17 วรรคสาม หรือไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา 33 (1) หรือ (2) ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(2) ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียนพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงตามที่กำหนดในมาตรา 33 (1) ติดต่อกันเกิน 90 วัน

(3) ภายหลังจากที่ดำเนินการครบตามมาตรา 33 (2) มีจำนวนสมาชิกสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ถึงภาคละ 1 สาขา เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี

(4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันควร

(5) ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปี ติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(6) มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

(7) พรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับพรรค

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยวัฒน์ ม่านศรีสุข ศึกษาเรื่อง “การปฏิรูปการเมืองและการเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองในญี่ปุ่น”⁹ โดยสรุปสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กระบวนการปฏิรูปการเมืองญี่ปุ่นมีความเป็นการเมืองสูงมากนักการเมืองทั้งพรรครัฐบาลและฝ่ายค้านไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเมืองในระยะต้นเนื่องจากมีทรรศนะว่าจะเสียประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการปฏิรูประบบเลือกตั้งแต่ในที่สุดเมื่อการปฏิรูปการเมืองเป็นประเด็นที่สำคัญ จึงทำให้นักการเมืองหันมาสนับสนุนการปฏิรูปทางการเมืองทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2539 และปี 2543 ปรากฏว่ายังไม่มีผลสำเร็จจากการปฏิรูปการเมืองเท่าที่ควร โดยพรรคการเมืองพยายามหลีกเลี่ยงการนำเสนอนโยบายที่แตกต่างจากพรรคการเมืองอื่น อย่างไรก็ตามแม้ว่าการปฏิรูปการเมืองจะไม่สามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่มีประเด็นทางการเมืองที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่า ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับปัจจัยที่สนับสนุนการดำรงอยู่ของระบบพรรคเดี่ยวเด่นพรรคเดียว โดยพรรค LDP สามารถรักษาความเป็นพรรคการเมืองที่เป็นเสียงข้างมากในรัฐสภาและในระยะยาวพรรค LDP ต้องเผชิญกับภาวะถดถอยมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมหากพรรค LDP ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง และมีปัจจัย 3 ประการ ที่ส่งผลกระทบต่อพรรค LDP คือปัญหาคอร์รัปชัน ความแตกแยกภายในพรรคฯ และการขาดความสามารถในการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ

นิรุจน์ ขานูร์รักษ์¹⁰ ศึกษาเรื่อง “การศึกษาของกลุ่มการเมืองในประเทศไทย” พบว่า กลุ่มการเมืองมีพัฒนาการสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในแต่ละยุคสมัยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยมีโครงสร้าง 3 รูปแบบ คือ โครงสร้างกลุ่มการเมืองแบบกระแสความคิดโครงสร้างกลุ่มการเมืองแบบอุปถัมภ์ และโครงสร้างกลุ่มแบบองค์กร โดยสาเหตุของการก่อเกิดกลุ่มการเมืองมีหลายกรณี อาทิ เกิดจากความขัดแย้งทางด้านแนวคิดหรือผลประโยชน์ทางการเมืองเกิดจากพื้นฐานความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ระหว่างแกนนำและสมาชิกและเกิดจากพื้นฐานความสัมพันธ์ในเชิงพันธมิตร ซึ่งสรุปปัจจัยการก่อเกิดได้คือ ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ความเกี่ยวพัน ทางเครือญาติ ค่านิยมที่มีต่อบุคคลและระบบอุปถัมภ์ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความไม่เท่าเทียมกันในทาง

⁹ชัยวัฒน์ ม่านศรีสุข, “การปฏิรูปการเมืองและการเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองในญี่ปุ่น,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), 200 - 219.

¹⁰นิรุจน์ ขานูร์รักษ์, “การศึกษาของกลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2543).

เศรษฐกิจของประชากรในประเทศไทยและผลประโยชน์ทางการเมืองและปัจจัยทางด้านการเมือง ได้แก่ ข้อจำกัดทางกฎหมาย การขาดอุดมการณ์ทางการเมือง ความอ่อนแอของพรรคการเมือง และปัญหาการจัดการองค์กรของพรรคการเมือง ความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มการเมืองในประเทศไทย พบว่า ขึ้นอยู่กับรูปแบบของโครงสร้างกลุ่มการเมืองเป็นสำคัญ คือ กลุ่มการเมืองแบบกระแสความคิด มีความเปลี่ยนแปลงสูงซึ่งขึ้นอยู่กับข้อยุติของประเด็นถกเถียง หรือการตอบสนองผลประโยชน์ที่เกิด ความขัดแย้ง กลุ่มการเมืองที่มีโครงสร้างกลุ่มการเมืองแบบอุปถัมภ์จะขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ และผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างจากบทบาทสำคัญของกลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย พบว่า ก่อให้เกิดผลกระทบทั้ง 2 ด้าน คือ ผลกระทบทางด้านบวก ได้แก่ กลุ่มการเมืองจะทำหน้าที่คอยตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มต่าง ๆ ภายในพรรคการเมืองให้ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ และบริสุทธิ์ยุติธรรมมากยิ่งขึ้น กลุ่มการเมืองอาจมีความคล่องตัวสูงกว่าพรรคการเมืองในการประสานผลประโยชน์แก่ประชาชน ส่วนผลกระทบทางด้านลบ ได้แก่ การเกิดค่านิยมที่ไม่ถูกต้องขึ้นในสังคม ทั้งในด้านระบบอุปถัมภ์ การใช้อำนาจและการแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มหรือพวกพ้อง การอาศัยฐานอำนาจของกลุ่มการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลจากการจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองในระบบสัดส่วน ทำให้ขาดวินัยและเอกภาพในการดำเนินงานของพรรคการเมือง ซึ่งจะก่อให้เกิดความล้มเหลวในการพัฒนาพรรคการเมือง รวมทั้งกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงของรัฐ สรุปแล้วกลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทยสามารถจำแนกตามลักษณะร่วมทางด้านโครงสร้าง พัฒนาการ และบทบาทสำคัญ ได้ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มปฏิปักษ์ มีลักษณะโครงสร้างทางองค์กรน้อย เกิดจากพื้นฐานความขัดแย้งทางความคิดและผลประโยชน์ มีความอ่อนไหวของกลุ่มสูงความเปลี่ยนแปลงจะขึ้นอยู่กับระดับการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องหรือความขัดแย้ง มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบกลุ่มอื่น ๆ ภายในพรรค แต่อาจมีผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพและระเบียบวินัยของพรรคได้มาก กลุ่มอุปถัมภ์มีลักษณะโครงสร้างทางองค์กรที่ดีพอสมควร เกิดจากพื้นฐานการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างแกนนำและสมาชิก ความเปลี่ยนแปลงจะขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์และผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่แต่ละฝ่ายได้รับกลุ่มมีบทบาทในการต่อรองผลประโยชน์สูง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการบริหารงานพรรค และกลุ่มพันธมิตร มีโครงสร้างทางองค์กรสูง สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นพรรคการเมืองได้ กลุ่มมีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวประสานผลประโยชน์แก่ประชาชน และมีอำนาจต่อรองภายในพรรคสูง

บทที่ 3

การสิ้นสภาพความเป็นพรครการเมือง

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรครการเมือง พ.ศ. 2550

และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรครการเมือง พ.ศ. 2560

3.1 การสิ้นสภาพความเป็นพรครการเมือง

3.1.1 การสิ้นสภาพความเป็นพรครการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรครการเมือง พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เกิดขึ้นบนสถานการณ์ที่ต้องการให้มีการปรับปรุงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ก่อให้เกิดปัญหา กับระบบการเมืองหลายประการ¹ ซึ่งหากจะประมวลสภาพปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญ ฉบับเดิมนั้นมีองค์ประกอบสำคัญสองส่วน กล่าวคือ ส่วนแรกเป็นปัญหาที่เกิดจากข้อบกพร่องที่ตัวรัฐธรรมนูญเอง กับส่วนที่สองคือปัญหาทางข้อเท็จจริงทางการเมืองที่เกิดปรากฏการณ์พรครการเมือง ที่สามารถคุมเสียงข้างมากในรัฐสภาได้อย่างเด็ดขาดจนทำให้ดุลแห่งอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ และบริหารในการควบคุมตรวจสอบ การใช้อำนาจของฝ่ายบริหารสูญหายไปหรือที่เรียกว่า “เผด็จการ รัฐสภา” รวมถึงการแทรกแซงการใช้อำนาจขององค์กรอิสระทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญและ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประเด็นในเรื่องเสรีภาพในการจัดตั้ง พรครการเมืองนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองไว้ใน มาตรา 65 วรรคหนึ่ง “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรครการเมืองเพื่อสร้าง เจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” และเพื่อให้สอดคล้องกับส่วนที่ 6 ว่าด้วยการตราพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 138 (3) ที่บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรครการเมือง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรครการเมือง พ.ศ. 2550 เพื่อกำหนดระเบียบการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรครการเมือง และการเงินและการอุดหนุนทางการเงินของพรครการเมือง ตลอดจนการสิ้นสภาพ การเลิก และการยุบพรครการเมือง

¹ สมคิด เลิศไพฑูรย์, “ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550,” *วารสารสถาบันพระปกเกล้า* ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (เดือนกันยายน-ธันวาคม 2550).

ให้เป็นไปโดยเหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยมีเจตนารมณ์ต้องการให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งทางการเมืองและให้พรรคการเมืองจะต้องมีหน้าที่ในการส่งสมาชิกสมัครเข้ารับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป หากพรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครเข้ารับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน พรรคนั้นย่อมสิ้นสภาพการเป็นพรรคการเมือง ซึ่งมีได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

สำหรับการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองในกรณีที่พรรคการเมืองมิได้ดำเนินการตามเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำรงสถานะพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ในมาตรา 91 บัญญัติให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา 26 ได้ ภายในเวลาที่กำหนด (ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 คน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนกำหนด และสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา)

(2) ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปี ติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(3) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5 พันคน เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี

(4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนว่ามีเหตุตามมาตรา 91 นี้ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใดจริงให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสิ้นสภาพตามวรรคสอง เห็นว่าการประกาศของนายทะเบียน ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งเลิกการประกาศไว้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

มิให้นำความในมาตรานี้ไปใช้บังคับกับกรณีที่พรรคการเมืองมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3.1.1.1 เหตุในการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ออกเป็น 3 กรณี คือ

(1) กรณีไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา 26 ได้ภายในเวลาที่กำหนด กล่าวคือ

ก. ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 คน อย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดตามที่นายทะเบียนกำหนด

ข. ต้องมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา

ค. มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5,000 คน ภายในระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี

(2) กรณีไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปี ติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(3) กรณีไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นเวลาติดต่อกัน 1 ปี

3.1.1.2 ขั้นตอนดำเนินการกรณีประกาศให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ขั้นตอนดำเนินการกรณีประกาศให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มี ดังนี้

(1) เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนว่ามีเหตุให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา 91 ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง

(2) ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใดจริงให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

(3) กรณีที่หัวหน้าพรรคการเมือง เห็นว่าการประกาศของนายทะเบียนไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยกเลิกการประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และไม่ให้ใช้บังคับกับกรณีที่พรรคการเมืองมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3.1.2 การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เกิดขึ้นภายหลังการรัฐประหารในประเทศโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ของประเทศไทย โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีหลักการสำคัญในการกำหนดกลไกเพื่อจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประเทศขึ้นใหม่ด้วยการจัดโครงสร้างของหน้าที่และอำนาจขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ การสร้างดุลยภาพระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารให้เหมาะสม การกำหนดให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่น ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เทียบธรรม และมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤติของประเทศตามความจำเป็นและความเหมาะสม การรับรอง ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยถือหลักว่า “การมีสิทธิเสรีภาพเป็นหลัก การจำกัดตัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น” แต่การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เพื่อคุ้มครองส่วนรวม การกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน เช่นเดียวกับการให้ประชาชนมีหน้าที่ต่อรัฐ การวางกลไกป้องกัน ตรวจสอบ และขจัดการทุจริต และประพฤติมิชอบที่เข้มงวดเด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ และการกำหนดมาตรการป้องกัน และบริหารจัดการวิกฤตการณ์ของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การกำหนดกรอบในการพัฒนาประเทศตามแนวนโยบายแห่งรัฐและยุทธศาสตร์ชาติซึ่งผู้เข้ามาบริหารประเทศแต่ละคณะจะได้กำหนดนโยบายและวิธีดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป ทั้งยังสร้างกลไกในการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ภายใต้กฎเกณฑ์ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและประเพณีการปกครองที่เหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะของสังคมไทย หลักความสุจริต หลักสิทธิมนุษยชน และหลักธรรมาภิบาล อันจะทำให้สามารถขับเคลื่อนประเทศให้พัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนจนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งในทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ถือเป็นรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการให้สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 45 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้อง

กำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกำหนดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง” ซึ่งผลจากบทบัญญัติดังกล่าวจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ขึ้น โดยมีเจตนาเพื่อกำหนดระเบียบการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และการเงินและการบัญชี รายได้ และการอุดหนุนทางการเงินของพรรคการเมือง ตลอดจนการสิ้นสุดลงของพรรคการเมืองให้เป็นไปโดยเหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยมีเจตนารมณ์ในการปรับปรุงแก้ไขหรือปฏิรูประบบพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง ไม่เป็นพรรคการเมืองของนายทุน เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ เป็นพรรคการเมืองของประชาชน บริหารโดยประชาชนและเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 91 บัญญัติให้พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง

1) ไม่แก้ไขข้อบังคับพรรคให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดตาม มาตรา 17 วรรคสาม (กรณีที่น่าปรากฏในภายหลังว่า ข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นไม่เป็นไปตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 ให้นายทะเบียนรายงานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับนั้นและให้แจ้งมติของคณะกรรมการให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบ ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ ในการนี้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือเมื่อพ้น ระยะเวลาดังกล่าวแล้วหากไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนให้พรรคการเมืองนั้น สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง) หรือ

2) เมื่อภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน พรรคการเมืองไม่สามารถ ดำเนินการ ดังนี้

2.1) ดำเนินการให้มีสมาชิก 5,000 คน และต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มีจำนวน 10,000 คน ภายใน 4 ปี นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน (มาตรา 33 (2))

2.2) จัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่ คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา โดยสาขาพรรคการเมืองแต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มี ภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป (มาตรา 33 (2))

3) ภายหลังจากที่ดำเนินการครบตามมาตรา 33 (2) มีจำนวนสมาชิกสาขาพรรคการเมือง เหลือไม่ถึงภาคละ 1 สาขา เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี

4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมือง เป็นเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันควร

5) ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปี ติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

6) มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

7) พรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับพรรค

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือมีผู้แจ้งต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดสิ้นสภาพให้เสนอคณะกรรมการพิจารณา ถ้าคณะกรรมการเห็นว่ามีการผิดดังกล่าวก่อให้เกิดขึ้นให้คณะกรรมการประกาศการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีเช่นนี้ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

กรณีหัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับการประกาศของคณะกรรมการ ให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ถือว่าการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองเป็นการถูกยุบพรรคการเมือง

ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2560 ในบทเฉพาะกาล ได้กำหนดให้พรรคการเมืองต้องปฏิบัติ ดังนี้

มาตรา 140 ให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งหรือเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และยังคงดำรงอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัตินี้ และให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเพื่อดำเนินการตามมาตรา 141 โดยให้ถือว่าพรรคการเมืองดังกล่าวมีสมาชิกตามที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองที่สำนักงานจัดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

มาตรา 141 พรรคการเมืองตามมาตรา 140 ต้องดำเนินการในเรื่องและภายในระยะเวลาดังต่อไปนี้

(1) แจ้งการเปลี่ยนแปลงสมาชิกที่แตกต่างจากที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา 140 ให้นายทะเบียนทราบภายใน 90 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

(2) พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับยังคงมีสมาชิกไม่ถึง 500 คน ให้ดำเนินการให้มีสมาชิกให้ครบ 500 คน ภายใน 180 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

(3) จัดให้มีทุนประเดิมจำนวน 1 ล้านบาท และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายใน 180 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ในกรณีที่พรรคการเมืองมีเงินหรือทรัพย์สินอยู่แล้วจะกั้นเงินหรือทรัพย์สินที่มีอยู่แยกไว้เป็นทุนประเดิมก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบ พร้อมด้วยหลักฐานการกั้นเงินภายในระยะเวลาดังกล่าว

(4) จัดให้สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน ชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองสำหรับปีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับภายในเวลา 180 วันนับแต่วันที่นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และให้พรรคการเมืองแจ้งให้คณะกรรมการทราบ พร้อมด้วยหลักฐานการชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองสำหรับปีทีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับภายใน 15 วันนับแต่วันพ้นระยะเวลาชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองดังกล่าว สมาชิกที่ชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองดังกล่าว หากยังค้างค่าบำรุงพรรคการเมืองสำหรับปีก่อน ๆ อยู่เป็นจำนวนเท่าไร ให้เป็นอันพับไป

(5) จัดให้สมาชิกชำระเงินค่าบำรุงพรรคการเมืองให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 บาท ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนภายใน 4 ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ เมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปีดังกล่าวแล้ว ให้สมาชิกภาพของสมาชิกที่ไม่ได้ชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองเป็นอันสิ้นสุดลงและให้นายทะเบียนสมาชิกแจ้งให้นายทะเบียนทราบ ตามรายการและวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด

(6) จัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อแก้ไขข้อบังคับและจัดทำประกาศอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองและนโยบายของพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และเลือกหัวหน้าพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง เหนรัญิกพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่นของพรรคการเมือง ตามข้อบังคับของพรรคการเมืองที่แก้ไขใหม่ภายใน 180 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ การประชุมใหญ่นี้ดังกล่าวนอกจากต้องดำเนินการตามข้อบังคับพรรคการเมืองที่ใช้บังคับอยู่แล้ว ต้องมีหัวหน้าสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าสี่สาขา และมีสมาชิกของพรรคการเมืองซึ่งรวมกันแล้วมีจำนวนไม่น้อยกว่า 250 คน เข้าร่วมประชุมและมีสิทธิลงคะแนนเสียงในการแก้ไขข้อบังคับและเลือกหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคด้วย

(7) จัดตั้งสาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดให้ครบถ้วนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้พร้อมทั้งแจ้งรายการตามมาตรา 33 และมาตรา 35 ภายใน 180 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ในกรณีที่ได้มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ให้ถือว่าเป็นการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และให้ดำเนินการ

ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ แล้วให้แจ้งเป็นหนังสือยืนยันให้นายทะเบียนทราบภายในระยะเวลาดังกล่าว

ระยะเวลาที่กำหนดให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามวรรคหนึ่ง พรรคการเมืองอาจทำหนังสือขอย้ายเวลาออกไปตามที่จำเป็นก็ได้ แต่เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันสิ้นกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง เมื่อครบระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือครบระยะเวลาที่ได้รับการขยายแล้ว พรรคการเมืองใดยังมีได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพไป ทั้งนี้ ในระหว่างเวลาที่พรรคการเมืองใดยังไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง (1) (2) (3) (4) (6) และ (7) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการตั้งสาขาพรรคการเมืองไม่ครบถ้วนจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้

การยื่นขอขยายระยะเวลาตามวรรคสองให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อนายทะเบียนก่อนสิ้นสุดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติ และให้นายทะเบียนมีอำนาจอนุญาตให้ขยายเวลาได้ แต่ในกรณีที่จะไม่อนุญาตให้เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

การวินิจฉัยเรื่องใด ๆ ตามมาตรานี้ที่มีผลกระทบต่อพรรคการเมือง ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จะวินิจฉัย ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบการการสิ้นสภาพ การเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
<p>หมวด 8 การสิ้นสุดของพรรคการเมือง</p> <hr/> <p>มาตรา 90 พรรคการเมืองสิ้นสุดลงเมื่อ</p> <p>(1) สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา 91</p> <p>(2) ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองตาม</p> <p>มาตรา 92</p> <p>(3) มีการควบรวมพรรคการเมืองตามหมวด 9</p> <p>การควบรวมพรรคการเมือง</p>	<p>หมวด 4 การสิ้นสภาพ การเลิก และการยุบพรรคการเมือง</p> <hr/> <p>ส่วนที่ 1 การสิ้นสภาพพรรคการเมือง</p> <hr/>

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
<p>มาตรา 91 พรรคการเมืองย่อมมีสันนิษฐานสภาพความเป็นพรรคการเมืองเมื่อ</p> <p>(1) ไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 17 พรรคสามหรือไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา 33 (1) หรือ (2) ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>(2) ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียนพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงตามที่กำหนดในมาตรา 33 (1) ติดต่อกันเกินเก้าสิบวัน</p> <p>(3) ภายหลังจากที่ดำเนินการครบตามมาตรา 33 (2) มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ถึงภาคละหนึ่งสาขาเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี</p> <p>(4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปีโดยมิได้มีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย</p> <p>(5) ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกันหรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน</p> <p>(6) มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย</p> <p>(7) พรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับ</p> <p>เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือผู้แจ้งต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดสันนิษฐานตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงถ้าเห็นว่ามีการฉ้อโกงที่เป็นเหตุให้พรรคการเมืองสันนิษฐานตามวรรคหนึ่งให้รายงานให้คณะกรรมการพิจารณาและให้คณะกรรมการประกาศการสันนิษฐานของพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และให้พรรคการเมืองนั้นสันนิษฐานตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสันนิษฐานตามวรรคสองไม่เห็นด้วยกับการประกาศของคณะกรรมการตามวรรคสองให้ยื่นคำร้องต่อ</p>	<p>มาตรา 91 พรรคการเมืองย่อมมีสันนิษฐานสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา 26 ได้ภายในเวลาที่กำหนด</p> <p>(2) ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกันหรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน</p> <p>(3) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคนเป็นระยะเวลา ติดต่อกันหนึ่งปี</p> <p>(4) ไม่มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี โดยมิได้มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย</p> <p>เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือผู้มีผู้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนว่ามีเหตุตามมาตรา 91 ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใดจริง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสันนิษฐานสภาพความเป็นพรรคการเมือง</p> <p>ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสันนิษฐานตามวรรคสอง เห็นว่าการประกาศของนายทะเบียนไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นอาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งเลิกการประกาศได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ</p> <p>มิให้นำความในมาตรานี้มาใช้บังคับกับกรณีที่พรรคการเมือง มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p>

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
<p>ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่าการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองตามมาตรา นี้ เป็นการถูกยุบพรรคการเมือง</p>	
<p>-ไม่มี-</p>	<p>ส่วนที่ 2 การเลิกพรรคการเมือง</p> <hr/> <p>มาตรา 92 พรรคการเมืองย่อมเลิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง เว้นแต่เป็นกรณีที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ดำเนินการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 93 วรรคหนึ่ง</p> <p>(2) มีการคว่ำรวมพรรคการเมืองตามหมวด 5 การคว่ำรวมพรรคการเมือง</p> <p>เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใด มีเหตุตามที่ระบุไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองจริง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเลิกพรรคการเมืองนั้น</p> <p>เมื่อนายทะเบียนมีคำสั่งเลิกพรรคการเมืองใดตามวรรคสองแล้ว ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศคำสั่งเลิกพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา</p>
<p>มาตรา 92 เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบ</p>	<p>ส่วนที่ 3 การยุบพรรคการเมือง</p> <hr/> <p>มาตรา 94 เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง</p>

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
<p>พรรคการเมืองนั้น</p> <p>(1) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ</p> <p>(2) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>(3) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 20 วรรคสอง มาตรา 28 มาตรา 30 มาตรา 36 มาตรา 44 มาตรา 45 มาตรา 46 มาตรา 72 หรือมาตรา 74</p> <p>(4) มีเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่มิได้กฎหมายกำหนด</p> <p>เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น</p>	<p>(1) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกระทำการตามที่รัฐธรรมนูญ ให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยวิธีการดังกล่าว</p> <p>(2) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม</p> <p>(3) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ</p> <p>(4) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ</p> <p>(5) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 21 วรรคหนึ่ง มาตรา 43 มาตรา 65 มาตรา 66 มาตรา 69 หรือมาตรา 104</p>
<p>มาตรา 93 เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา 92 ให้นายทะเบียนรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน พร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด</p> <p>ในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 92 คณะกรรมการจะยื่นคำร้องเองหรือจะมอบหมายให้นายทะเบียนเป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินคดีแทนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจะขอให้อัยการสูงสุด</p>	<p>มาตรา 95 เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา 94 ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน เมื่ออัยการสูงสุดได้รับแจ้ง ให้พิจารณาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้อง</p>

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
<p>ช่วยเหลือดำเนินการในชั้นการพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ จนกว่าจะเสร็จสิ้นก็ได้</p> <p>ในกรณีที่เห็นสมควร ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้ พรรคการเมืองระงับการกระทำใดไว้เป็นการชั่วคราว ตามคำร้องขอของคณะกรรมการ นายทะเบียน หรือ อัยการสูงสุด แล้วแต่กรณีก็ได้</p>	<p>ต่อศาลรัฐธรรมนูญให้นายทะเบียนตั้งคณะกรรมการขึ้น คณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจาก สำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการรวบรวมพยาน หลักฐานแล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อ ศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าว ไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่แต่งตั้งคณะกรรมการ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง มีอำนาจยื่นคำร้องเอง</p> <p>หากนายทะเบียนเห็นสมควรจะให้ระงับการ ดำเนินการของพรรคการเมืองซึ่งกระทำการตาม มาตรา 94 ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งให้อัยการสูงสุด ขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญสั่งระงับการกระทำดังกล่าวของ พรรคการเมืองไว้เป็นการชั่วคราว</p> <p>ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรค การเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบ พรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และห้ามมิให้ บุคคลใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือ ภาพเครื่องหมาย พรรคการเมือง ชั่ว หรือพ้อง กับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพ เครื่องหมายพรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้น เพื่อแสวงหา ประโยชน์ในการดำเนินกิจการทางการเมือง หรือ ประโยชน์อื่นใดในทำนองเดียวกัน</p>
<p>มาตรา 94 มาตรา ๙๔ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศ คำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และ ห้ามมิให้บุคคลใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของ พรรคการเมือง ชั่ว หรือพ้องกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพ เครื่องหมายของพรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้น</p> <p>ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร ของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิ สมัครับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียน พรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหาร</p>	<p>มาตรา 97 ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบ เพราะเหตุอันเนื่อง มาจากการฝ่าฝืนมาตรา 42 วรรคสอง หรือมาตรา 82 หรือต้องยุบตาม มาตรา 94 ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของ พรรคการเมืองที่ถูกยุบไปจะจัดแจ้งการจัดตั้ง พรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหาร พรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้ง พรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนด ห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป</p>

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
พรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง พรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ ภายในกำหนดสิบปีนับ แต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ	
<p>มาตรา 95 ในกรณีที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพหรือ ยุบตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งบัญชีและ งบแสดงฐานะทางการเงิน รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับ การเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ พรรคการเมืองสิ้นสภาพหรือยุบ และให้สำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดินชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายใน หนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนาย ทะเบียน ถ้าสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินชำระบัญชี ไม่เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาดังกล่าวให้ขยายเวลาได้อีก ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันโดยแจ้งให้คณะกรรมการทรม ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหาร พรรคการเมืองตามวรรคหนึ่งยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จแต่ดำเนินกิจกรรม ทางการเมืองในนามพรรคการเมืองที่สิ้นสภาพหรือยุบ มิได้</p> <p>ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจใช้ จ่ายเงินของพรรคการเมืองหรือจำหน่ายทรัพย์สิน ของพรรคการเมืองเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่าย ในการชำระบัญชีได้ ในกรณีที่พรรคการเมืองนั้นไม่มีเงิน หรือทรัพย์สินเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี ให้คณะกรรมการสั่งจ่ายเงินจากกองทุนตามที่สำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดินแจ้งให้ทราบ</p> <p>ในการชำระบัญชีเมื่อได้หักหนี้สินและค่าใช้จ่ายแล้ว ยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้โอนให้แก่องค์การ สาธารณกุศลตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับ ถ้าในข้อบังคับ ไม่ได้ระบุไว้ให้ทรัพย์สินที่เหลือนั้นตกเป็นของกองทุน</p> <p>ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดมาใช้บังคับแก่</p>	<p>มาตรา 96 ในกรณีที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพ เล็ก หรือยุบตามบทบัญญัติในหมวดนี้ เว้นแต่กรณีตาม มาตรา 92 (2) ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งบัญชี และงบดุลรวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับ การเงินของพรรค การเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมือง สิ้นสภาพ เล็ก หรือยุบ และให้สำนักงานการตรวจเงิน แผ่นดินชำระ บัญชีให้เสร็จสิ้นภายในหกเดือนนับแต่ วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียน ถ้าสำนักงานการตรวจ เงินแผ่นดินชำระบัญชีไม่เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ดังกล่าวให้ขอขยายเวลาได้อีกไม่เกินหกเดือน</p> <p>ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหาร พรรคการเมือง ตามวรรคหนึ่งยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ อยู่จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ แต่จะดำเนิน กิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคการเมืองที่สิ้นสภาพ เล็กหรือยุบมิได้</p> <p>ในการชำระบัญชี เมื่อได้หักหนี้สินและค่าใช้จ่าย แล้วยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้โอน ให้แก่องค์การ สาธารณกุศลตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับพรรคการเมือง ถ้าในข้อบังคับพรรคการเมือง ไม่ได้ระบุไว้ให้ทรัพย์สิน ที่เหลือนั้นตกเป็นของกองทุน</p> <p>ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หมวด 5 ว่าด้วย การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน จดทะเบียนห้างหุ้นส่วน จำกัด และบริษัทจำกัดมาใช้บังคับกับการ ชำระบัญชี ของพรรคการเมืองโดยอนุโลม</p>

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
การชำระบัญชีของพรรคการเมืองด้วยโดยอนุโลม	
-ไม่มี-	<p>มาตรา 93 ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ หรือในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 72 วรรคสอง หรือมาตรา 82 ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น</p> <p>เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น</p> <p>ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา</p>
-ไม่มี-	<p>มาตรา 98 ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา 82 หรือเหตุตามมาตรา 94 และปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนร่วมรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำดังกล่าวแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขการกระทำดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง</p>

ที่มา: พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 105 ก (วันที่ 7 ต.ค. 2560): 28-31. และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 1234 ตอนที่ 64 ก (วันที่ 7 ต.ค. 2550): 55-59.

กล่าวโดยสรุปเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ต้องการให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งทางการเมืองและให้พรรคการเมืองจะต้องมีหน้าที่ในการส่งสมาชิกสมัครเข้ารับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป จึงวางหลักเกณฑ์เงื่อนไขส่งเสริมให้พรรคการเมืองรวมพรรคให้ยากกว่าเดิม ส่วนเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ต้องการให้การจัดตั้งการบริหารงานและการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งมีมาตรการกำกับให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกรวบงำ หรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิใช่สมาชิกของพรรคการเมือง จะเห็นว่าพรรคการเมืองนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากว่าพรรคการเมืองคือสถาบันหลักที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่าง “ภาครัฐ” กับ “ภาคประชาชน” โดยที่พรรคการเมืองจะนำเอาปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแปลงเป็นนโยบายของพรรค เพื่อนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร สำหรับการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 91 จะเกิดขึ้นต่อเมื่อไม่สามารถหาสมาชิก 5,000 คน และจัดตั้งสาขาภาคละ 1 สาขา ภายใน 1 ปี นับแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกันสุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน มีสมาชิกพรรคเหลือไม่ถึง 5,000 คน เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี ไม่มีประชุมใหญ่พรรคหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองติดต่อกัน 1 ปี ส่วนการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 91 บัญญัติเรื่องการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองไว้ 7 ข้อ กล่าวคือ ไม่แก้ไขข้อบังคับพรรคให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือหาสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน ภายใน 1 ปี และไม่น้อยกว่า 10,000 คนภายใน 4 ปี หรือจัดให้มีสาขาพรรคในแต่ละภาค อย่างน้อยภาคละ 1 สาขาไม่ได้ภายในระยะเวลา 1 ปี ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียนพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5,000 คน ติดต่อกันเกิน 90 วัน มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ครบทุกภาค ภาคหนึ่งสาขาเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมือง เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่ได้เหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปี ติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากันมีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และพรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับ

สำหรับการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ก็มีได้แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มากนัก จะแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ ไม่สามารถหาสมาชิก 5,000 คน และจัดตั้งสาขาภาคละ 1 สาขา ภายใน 1 ปี นับแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกันหรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน มีสมาชิกพรรคเหลือไม่ถึง 5,000 คนเป็นระยะเวลาติดต่อกันภายในระยะเวลาที่กำหนด ไม่มีประชุมใหญ่พรรคหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองติดต่อกัน 1 ปี โดยในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองมีมากขึ้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่พรรคการเมืองต้องทำตามมากขึ้นถ้าพรรคการเมืองทำไม่ได้ก็จะเป็นสาเหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้นนั่นเอง โดยเพิ่มเงื่อนไขของการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองกรณีที่ไม่แก้ไขข้อบังคับพรรคให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ครบทุกภาคภาคละหนึ่งสาขาเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายและพรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับนั่นเอง แม้ว่าเหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะไม่ได้มีความแตกต่างไปจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มากนัก แต่ผลจากเงื่อนไขของการจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองที่มีมากขึ้นซึ่งเป็นเงื่อนไขพรรคการเมืองจะต้องทำตามถ้าทำไม่ได้ก็จะส่งผลให้เกิดการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองมากขึ้นนั่นเอง

3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จำนวน 10 คน สรุปผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.2.1 ความแตกต่างของเหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นไม่แตกต่างกัน โดยเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ได้กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ไว้คล้ายคลึงกัน คือ ไม่ดำเนินการให้มีสมาชิก และจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา ตามกฎหมายกำหนด ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปี ติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5 พันคน เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย พรรคการเมืองมีโอกาสสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองได้ง่ายไม่แตกต่างกันในเรื่องของสมาชิกพรรคการเมือง² โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เพิ่มกรณีพรรคการเมืองมีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะมีเงื่อนไขและขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ้งยากมากกว่า ส่งผลให้พรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองได้ง่ายกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550³

3.2.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ช่วยเสริมสร้างให้ระบบพรรคการเมืองไทยดีขึ้นได้

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติให้พรรคการเมืองดำเนินกิจการทางการเมืองที่โปร่งใส แต่ก็มีบทบังคับให้พรรคการเมืองปฏิบัติที่เคร่งครัดมากเกินไป พรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยอิสระได้ส่งผลให้เกิดการสิ้นสุดความเป็นพรรคการเมืองได้ง่าย จึงเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ช่วยเสริมสร้างให้ระบบพรรคการเมืองไทยดีขึ้นได้⁴ ซึ่งการจะทำให้ระบบพรรคการเมืองไทยดีขึ้นได้นั้นต้องเกิดจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองและจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยของพรรคการเมือง จึงควรให้พรรคการเมืองดำเนิน

² นิยม เวชกามา, ตรีสีทธิ์ ศิริวรรณ, แสง บุญมี, สุเทพ พรหมवास, อนุชิต ปราสาททองโอสถ และวีระ ยี่แพร, สัมภาษณ์โดย ชาญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 19-27 กันยายน 2560.

³ นิยม เวชกามา, ตรีสีทธิ์ ศิริวรรณ, สุเทพ พรหมवास, คำนูน สิทธิสมาน, พลเอกสมเจตน์ บุญถนอม, แสง บุญมี, อนุชิต ปราสาททองโอสถ และวีระ ยี่แพร, สัมภาษณ์โดย ชาญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 19-29 กันยายน 2560.

⁴ แสง บุญมี, คำนูน สิทธิสมาน, พลเอกสมเจตน์ บุญถนอม, นิยม เวชกามา และวีระ ยี่แพร สัมภาษณ์โดย ชาญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 27 กันยายน 2560.

กิจกรรมได้โดยอิสระ และส่วนน้อยเห็นว่าเมื่อดูจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่มุ่งส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง บริหารพรรคการเมืองให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของ สมาชิกพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองให้เป็นไปโดยเปิดเผยและ ตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งมีมาตรการกำกับให้ พรรคการเมืองสามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกรอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิใช่ สมาชิกพรรคการเมือง จึงคิดว่าน่าจะช่วยเสริมสร้างให้ระบบพรรคการเมืองไทยดีขึ้นได้ และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จากเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่มุ่งส่งเสริมให้เกี่ยวกับการ บริหารพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผย และตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิก พรรคการเมืองมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้ง รวมทั้งมีมาตรการกำกับให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ ถูกรอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิใช่สมาชิกของพรรคการเมืองจึงเห็นว่าจะสามารถ ช่วยเสริมสร้างพรรคการเมืองให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้นั่นเอง⁵

3.3.3 ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นอื่น ๆ

1. เนื่องจากกฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในสาระสำคัญหลายประการซึ่ง เป็นการบังคับให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งในระยะเริ่มแรกคาดว่าพรรคการเมืองจะพบ ปัญหาเรื่องการฝ่าฝืนกฎหมายได้ง่าย จึงเห็นควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งปฏิบัติต่อพรรคการเมือง ด้วยความยืดหยุ่น เพื่อมิให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับพรรคการเมืองมากเกินไป
2. การเปลี่ยนแปลงของกฎหมายส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดเล็กได้รับผลกระทบ เป็นอย่างมาก ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงควรมีมาตรการในการให้ความช่วยเหลือในระยะ เริ่มแรกของการปฏิบัติตามกฎหมาย
3. การออกระเบียบในการปฏิบัติควรจะทำให้ผ่อนคลาย และยืดหยุ่น และประสาน ประโยชน์ต่อพรรคการเมืองมากขึ้น
4. ควรมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายโดยมองจากสภาพความเป็น จริงในปัจจุบันมากกว่าที่จะใช้บทบัญญัติตามกฎหมายในการบังคับให้พรรคการเมืองต้องปฏิบัติโดย

⁵ ผ่องศรี ธาราภูมิ, ตรีนีสิทธิ์ ศิริวรรณ, สิริสินทร์ ชินทองรัตน์, สุเทพ พรหมवास และ อนุชิต ปราสาททองโอสถ สัมภาษณ์โดย ธนัญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 19 กันยายน 2560.

เครื่องครัดโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องช่วยเหลือและสนับสนุนให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดให้ได้

5. เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้พรรคต้องดำเนินกิจการได้ลำบากมากขึ้น ทั้งการบริหารพรรค การเข้าสู่อำนาจ การกำหนดนโยบายของพรรค และการบริหารประเทศ เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมาย จำเป็นที่พรรคการเมืองที่จัดตั้งพรรคจะต้องทำความเข้าใจ และปรับปรุงกระบวนการทำงานของพรรคการเมือง โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะหน่วยงานธุรการของนายทะเบียนพรรคการเมือง จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนให้พรรคการเมืองดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ผ่านไปได้

6. พรรคการเมืองควรมีการวางแผนการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง โดยการทำความเข้าใจต่อบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคให้รองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรเข้ามามีส่วนช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองด้วย

7. ข้อบัญญัติในกฎหมายเป็นการควบคุมพรรคการเมืองมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองมีสิทธิโดยอิสระในการดำเนินกิจการทางการเมือง นอกจากนี้การยุบพรรคการเมืองที่ง่ายเกินไปไม่สามารถทำให้พรรคการเมืองพัฒนาได้อย่างเต็มที่

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบมูลเหตุของการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560

4.1 พรรคการเมือง

แนวความคิดเรื่องพรรคการเมืองของไทย ได้เริ่มมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อครั้งที่ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการทดลองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยจัดตั้งเมืองดุสิตธานีขึ้น และได้มีการตั้งพรรคการเมืองสองพรรค คือ พรรคโบว์สีน้ำเงิน ซึ่งมีท่านราม ฌ กรุงเทพฯ (รัชกาลที่ 6) เป็นหัวหน้าพรรคและพรรคโบว์แดง ซึ่งมีพลเอกเจ้าพระยารามราฆพ เป็นหัวหน้าพรรค ทั้งสองพรรคนี้นี้เป็นการทดลองใช้ในลักษณะสมมุติ และมีได้แพร่หลายไปสู่ประชาชน เนื่องจากได้มีการทดลองใช้อยู่ไม่นานก็ยกเลิกไป จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ.2475 คณะบุคคลคณะหนึ่งที่เรียกว่า “คณะราษฎร” ซึ่งประกอบไปด้วยทหาร ข้าราชการ และพลเรือน ได้เข้ากระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกับพรรคการเมือง

พรรคการเมืองไทยเริ่มก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2489 เพราะมีบทบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งคณะพรรคการเมือง การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย” จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ทำให้เกิดพรรคการเมืองในช่วงปี 2489-2494 จำนวนถึง 10 พรรคการเมือง เช่น พรรคสหชีพ โดยมีนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นหัวหน้าพรรค พรรคแนวรัฐธรรมนูญ โดยมี พลเรือตรี หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นหัวหน้าพรรค ถึงแม้ว่าพรรคการเมืองไทยจะเริ่มถือกำเนิดตามกฎหมายเมื่อปี พ.ศ. 2489 แต่ตามความเป็นจริงแล้วพรรคการเมืองไทยได้มีประวัติศาสตร์แห่งการกำเนิดที่มีเกียรติสูงส่งยิ่ง เพราะจุดเริ่มต้นของการกำเนิดมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเสด็จขึ้นครองราชย์ในช่วงปี พ.ศ. 2453-2468 ทรงวางแผนที่จะให้พสกนิกรของพระองค์คุ้นเคยกับรูปแบบและมีความเข้าใจกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งพระองค์ทรงมีพระราชโองบายว่าสักวันหนึ่งประเทศไทยจะต้องมีการสถาปนากการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional monarchy) ตามแบบอย่างของประเทศสหราชอาณาจักรที่พระองค์ทรงศึกษามาเป็นเวลานานถึง 9 ปี พระองค์ทรงมีพระประสงค์จะให้สร้าง

เมืองจำลอง “ดุสิตธานี” ขึ้นในเขตพระราชวังดุสิตอันเป็นเมืองสมมติในการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยและทรงจัดตั้งระบบสองพรรค (two-party system) ขึ้นมามีพรรคแพรรแแถบสีน้ำเงิน (โดยมีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระนามแฝงว่า “ท่านราม ญ กรุงเทพฯ” เป็นหัวหน้าพรรค) และพรรคแพรรแแถบสีแดง (โดยมีพลเอกพระยารามราฆพ เป็นหัวหน้าพรรค) เพื่อฝึกฝนประชาธิปไตยให้กับขุนนางและข้าราชการชั้นสูงซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดินและเป็นผู้ที่มีหัวคิดแบบอนุรักษซึ่งไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก นอกจากนี้ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้คนสามัญระดับปัญญาชนบางส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมพรรคการเมืองด้วย เพราะในระบอบเวลานั้นคนไทยยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยมากนัก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2489 ถึงแม้จะการรับรองสิทธิของประชาชนในการจัดตั้งพรรคการเมือง แต่ว่าในสมัยนั้นก็ได้มีการตรากฎหมายพรรคการเมืองขึ้นมารองรับ ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรก คือพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 และมีการตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้นอีกได้แก่ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550¹

ปัจจุบันมีพรรคการเมืองในประเทศไทยทั้งหมด 69 พรรคที่จดทะเบียนและยังมีสถานะเป็นพรรคการเมืองอยู่นอกเหนือจากนั้นเป็นพรรคที่ยกเลิกการดำเนินงาน หรือยุบเพื่อรวมกับพรรคอื่น หรือถูกสั่งให้ยุบโดยคำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญ (ข้อมูล ณ วันที่ 9 พฤษภาคม 2561)²

บริบททางการเมืองของไทยจึงเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและระบบพรรคการเมือง (party system) ของไทยอย่างแยกไม่ออกและสอดคล้องกับทฤษฎีประชาธิปไตยที่มีการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในสังคมตะวันตก และหลายส่วนของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ การที่พรรคการเมืองไทยมีความอ่อนแอและไม่สามารถสร้างแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีทางประชาธิปไตยได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่วนหนึ่งก็คือ ปัญหาของพรรคการเมืองไทยเองโดยตรง นอกจากนั้นยังมีปัญหาสำคัญอื่น ๆ เช่น ปัญหาทางด้านความเป็นตัวแทน ผู้ดำรงตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้ง ปัญหาการเลือกตั้ง การทุจริตในการเลือกตั้ง ระบบอุปถัมภ์ซึ่งฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ปัญหาการเข้าถึง

¹ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, “พรรคการเมืองไทย” ใน นรนิติ เศรษฐบุตร.บรรณาธิการ, *การเมืองการปกครองไทยในรอบ 60 ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* (นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2549), 27.

² สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, “ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 9 พฤษภาคม 2561,” (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2561).

แหล่งข้อมูลข่าวสารต่างทางการเมืองและสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชน การรวมกลุ่มทางการเมือง เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบภาคประชาสังคมหรือภาคประชาชนไม่มีความเข้มแข็งพอ ดังนั้น เมื่อมองถึงพัฒนาการทางการเมืองไทยในรูปแบบสถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคการเมืองไทยนั้นจากอดีตจนถึงปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นไปตามกรอบแนวคิดประชาธิปไตยหรือสถาบันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เช่น พรรคการเมืองไทยเกิดขึ้นมาตามสถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองในอดีต และเกิดจากตัวบุคคลหรือผู้นำ พรรคการเมืองเป็นนายทุนใหญ่ เป็นผู้มีการเมืองทางการเมือง การเดินทางมาของระบอบประชาธิปไตยและพรรคการเมืองไทยในช่วงระยะเวลากว่า 70 ปี นั้นจนถึงเหตุการณ์ยุบพรรคการเมืองในวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 และการยุบพรรคการเมืองในวันที่ 2 ธันวาคม 2551 นั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการยืนยันพัฒนาการการเมืองการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตยผ่านระบบตัวแทน หรือพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดีซึ่งสาเหตุหลักมาจากการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยการซื้อเสียงและการทุจริตผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการเข้ามาเป็นนักการเมือง

ดังนั้น การทำหน้าที่ของพรรคการเมืองไทยในฐานะที่เป็นองค์กรสถาบันทางการเมืองซึ่งมีภาระความรับผิดชอบต่อสาธารณชนในการบริหารประเทศ ส่วนภาคประชาชนต้องมีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมืองไปสู่การเมืองภาคพลเมือง และจนถึงการส่งเสริม กระตุ้นและพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของระบบการเมืองในรูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนให้พัฒนาไปสู่การเมืองในรูปแบบประชาธิปไตยทางตรง โดยภาคพลเมืองให้ได้ในที่สุด

4.2 การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

มูลเหตุ กระบวนการ และผลของการแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายพรรคการเมืองไทยนั้น มีปัญหาในเชิงหลักการทั้งจากมุมมองในมิติรัฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับระบบพรรคการเมือง และระบบการเมืองไทยและจากมุมมองในมิตินิติศาสตร์ทั้งในประเด็นปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความสอดคล้องกับหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และจากมุมมองในมิติความเหมาะสมของนิตินโยบาย (Legal Policy) ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มิได้ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง แต่ให้เป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งและประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ซึ่งในกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 91 เหมือนกัน ในที่นี้จะกล่าวถึง

เฉพาะสาเหตุที่นำไปโดยสาเหตุที่นำการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองในประเด็น ดังนี้

1) ข้อบังคับพรรคการเมือง

ในเรื่องเกี่ยวกับการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองกรณีเกี่ยวกับข้อบังคับพรรคการเมืองนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ไม่ได้กำหนดให้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองไว้ว่าพรรคการเมืองย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง เมื่อไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 17 วรรคสาม ภายในระยะเวลาที่กำหนด กล่าวคือ กรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นไม่เป็นไปตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 พรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากนายทะเบียน

2) สมาชิกพรรคการเมือง

ในเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกพรรคการเมืองนั้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดไว้เหมือนกันคือ ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 กำหนดว่าหากพรรคมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5,000 คนเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี ย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ก็ได้กำหนดไว้เหมือนกัน แตกต่างกันในระยะเวลาโดยได้กำหนดว่าหากพรรคมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5,000 คน ติดต่อกันเกิน 90 วัน และกำหนดเพิ่มเติมว่าภายใน 4 ปี ต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน และมีความแตกต่างกันในเรื่องของการเข้าเป็นสมาชิกพรรคเนื่องจากตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดคุณสมบัติของการเข้าเป็นสมาชิกพรรคไว้มากกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 โดยได้นำเอาลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 98 (1) (2) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (14) (16) (17) หรือ (18) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มากำหนดด้วย ทำให้การเข้าเป็นสมาชิกพรรคนั้นยากขึ้น ส่งผลให้การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองได้สูงกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เพราะเหตุมีจำนวนสมาชิกไม่เหลือไม่ถึงตามที่กฎหมายกำหนด

3) สาขาพรรคการเมือง

ในเรื่องเกี่ยวกับสาขาพรรคการเมืองนั้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดไว้เหมือนกันคือ จัดให้มีสาขาพรรคในแต่ละภาคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 กำหนดให้แต่ละสาขาต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป และดำเนินการครบตามกฎหมายกำหนดครั้งแรกครั้งเดียวถือว่าเป็นเกณฑ์การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดให้แต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสาขาตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป และภายหลังหากมีจำนวนสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ถึงภาคละหนึ่งสาขาเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี พรรคการเมืองก็ย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองเช่นกัน

4) การประชุมใหญ่พรรคการเมือง

หากพรรคการเมืองไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองไว้เหมือนกัน

5) การส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้ง

หากพรรคการเมืองไม่ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกันหรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะใดจะยาวกว่ากัน ย่อมเป็นเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

6) มีหนี้สินส่วนตัว

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ไม่ได้กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองกรณีเกี่ยวกับการมีหนี้สินส่วนตัวของพรรคการเมืองไว้ แต่ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 91 (6) เนื่องจากตามมาตรา 20 ได้กำหนดให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง หากพรรคการเมืองมีหนี้สินส่วนตัวจึงเป็นเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

7) การเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับ

การเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมืองได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เหมือนกัน โดยในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 92 ไม่ได้กำหนดให้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองแต่แยกออกเป็นส่วนของการเลิกพรรคการเมืองโดยเฉพาะ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 91 (7) ได้กำหนดให้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองอีกหนึ่งเหตุ เนื่องจากตามมาตรา 15 (16) กำหนดให้ข้อบังคับอย่างน้อยมีรายการการเลิกพรรคการเมือง

ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550³ มีพรรคการเมืองที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้สิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองรวมจำนวนทั้งสิ้น 53 พรรค ได้แก่ พรรครักเมืองไทย พรรคสังคมนิยม พรรคอยู่ดีมีสุข พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคไทยภูพาน พรรคไทยรำรวย พรรคสู้เพื่อไทย พรรคสันติภาพชาวไทย พรรคนำวิถี พรรคพัฒนาประชาธิปไตย พรรคสยามสันติ พรรคเสียงประชาชน พรรคประชาชนก้าวหน้า พรรคแรงงาน พรรคพลังแผ่นดิน พรรคสหธรรม พรรคศิลปิน พรรคนิติศาสตร์ไทย พรรคเสรีประชาไทย พรรครักษ์ไทย พรรคสังคมนิยมไทย พรรคเอกราช พรรคปวงประชธรรม พรรคอุดมรัฐ พรรคสยามก้าวหน้า พรรคประชาชาติไทย พรรคศรีสยาม พรรคคุณธรรม พรรคสาธารณชน พรรคเทียนแห่งธรรม พรรคเพื่อประชาชน พรรคพลังไทย พรรคแนวร่วมมาตุภูมิ พรรคประชาภิวัฒน์ พรรคอนุรักษนิยม พรรคพอเพียง พรรครวมไทยพัฒนา พรรคปวงชนชาวไทย พรรคภพไทย พรรคประชาธิปไตย พรรคนิติภูมิไทย พรรคแนวร่วมสังคมนิยมประชาธิปไตย พรรคไทยทันทุน พรรคไทยเพื่อไทย พรรคไทยเข้มแข็ง พรรคไทยเป็นสุข พรรคพลาญภาพ พรรคคุ้มเกล้าไทยพรรคพลังชาวไทย พรรคแรงงานไทยสามัคคี พรรคพลังเศรษฐกิจไทย พรรคเสียงประชาชน และพรรคไทยถาวร ซึ่งเป็นพรรคที่จัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ซึ่งต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 26 กล่าวคือ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

³ “สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง,” www.ect.go.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2560).

จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองนั้นถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากว่าพรรคการเมืองคือสถาบันหลักที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่าง “ภาครัฐ” กับ “ภาคประชาชน” โดยที่พรรคการเมืองจะนำเอาปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแปลงเป็นนโยบายของพรรค เพื่อนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร สำหรับการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 91 จะเกิดขึ้นต่อเมื่อไม่สามารถหาสมาชิก 5,000 คน และจัดตั้งสาขาภาคละ 1 สาขา ภายใน 1 ปี นับแต่วันจัดแจ้งจัดตั้งพรรคการเมือง ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกันสุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน มีสมาชิกพรรคเหลือไม่ถึง 5,000 คน เป็นระยะเวลาตลอดต่อกัน 1 ปี ไม่มีประชุมใหญ่พรรคหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองติดต่อกัน 1 ปี ส่วนการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 91 บัญญัติเรื่องการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองไว้ 7 ข้อ กล่าวคือ ไม่แก้ไขข้อบังคับพรรคให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือหาสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน ภายใน 1 ปี และไม่น้อยกว่า 10,000 คน ภายใน 4 ปี หรือจัดให้มีสาขาพรรคในแต่ละภาคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา ไม่ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียนพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5,000 คน ติดต่อกันเกิน 90 วัน มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ครบทุกภาค ภาคละหนึ่งสาขาเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมือง เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่ได้เหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากันมีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และพรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับ

จะเห็นว่าการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มิได้แตกต่างไปจากตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มากนัก แต่ในส่วนของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะมีเงื่อนไขในการจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองมีมากขึ้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่พรรคการเมืองต้องทำมากขึ้น ถ้าพรรคการเมืองทำไม่ได้ก็จะเป็นสาเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้นนั่นเอง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยมีพัฒนาการมาเป็นเวลากว่า 85 ปี ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปีพุทธศักราช 2475 แต่อย่างไรก็ตามพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านพรรคการเมืองยังไม่ค่อยมีพัฒนาการมากนัก ซึ่ง “พรรคการเมือง” ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดเสียมิได้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุผลที่ว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่มีการปกครองเป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน การรวบรวมเจตจำนงของประชาชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงมีความสำคัญยิ่ง ในอันที่จะก่อให้เกิดการกระทำในทางการเมืองขึ้นได้

ผู้ศึกษาพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย¹ มีเจตนาในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการพัฒนาประเทศในด้านการเมือง โดยบัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมือง รวมทั้งจะต้องมีมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงสมควรกำหนดวิธีการจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยปัจจุบันพรรคการเมืองที่ยังคงดำเนินการอยู่ 69 พรรค² ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 โดยที่คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ไม่ได้ให้มีการยกเลิกหรือยุบพรรคการเมือง เพียงแต่ไม่ให้ความเคลื่อนไหว

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 45, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 12.

² สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, “ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 20 ธันวาคม 2560,” (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2560).

สำหรับมูลเหตุของการสิ้นสภาพพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 91 พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังนี้ (1) พรรคการเมืองไม่สามารถหาสมาชิก 5,000 คน และจัดตั้งสาขาภาคละ 1 สาขา ภายใน 1 ปี นับแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง (2) ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกัน (สุดแต่ระยะใดจะยาวกว่ากัน) (3) มีสมาชิกพรรคการเมืองเหลือไม่ถึง 5,000 คน เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี และ (4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยมีได้มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมายในที่นี้จะแยกตามพระราชบัญญัติมากที่สุดคือการสิ้นสภาพพรรคการเมือง กรณีไม่สามารถดำเนินการให้มีจำนวนสมาชิกเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยสาเหตุนี้ ถือเป็น การขัดต่อหลักประชาธิปไตยและมีผลต่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้ ด้วยสาเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองโดยมีมาตรการและมูลเหตุของการสิ้นสภาพพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ในขณะนั้นนั้นเกิดจากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง รวมทั้งจะต้องมีมาตรการกำกับดูแลมิให้พรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยภายหลังพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2560 นั้น พรรคการเมืองยังดำรงอยู่และมีสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 นั้น ต้องดำเนินการตามมาตรา 141 ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หากไม่สามารถแจ้งได้ภายในกรอบเวลาที่กำหนด พรรคการเมืองจะต้องทำหนังสือขอขยายเวลามาที่นายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งจะขยายเวลาได้ไม่เกิน 3 ปี และในระหว่างขยายเวลาจะไม่สามารถส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง และจะไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนพัฒนาพรรคการเมืองได้ เมื่อครบระยะเวลาหรือครบระยะเวลาที่ได้รับการขยายแล้วพรรคการเมืองได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพไปตามมาตรา 90 ที่กำหนดให้พรรคการเมืองสิ้นสุดเมื่อ (1) สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา 91 กรณี (1) ไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือไม่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด (2) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงตามที่กำหนดในมาตรา 33 (1) (3) มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ถึงภาคละ

หนึ่งสาขาเป็นเวลาติดต่อกันหนึ่งปี (4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันควร (5) ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปี ติดต่อกัน (สุดแต่ระยะไต่จะยาวกว่ากัน) (6) มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย (7) พรรคการเมืองเล็กตามข้อบังคับโดยพรรคการเมืองที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้สิ้นสภาพอาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายใน 30 วันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแต่ภายหลังพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2560 นั้น ปรากฏว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยังไม่มีวิวัฒนาการที่จะ “ปลดล็อก” พรรคการเมืองให้ทำกิจกรรมทางการเมืองตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดไว้ นับถอยหลังกิจกรรมแรกที่พรรคการเมืองต้องทำตามกรอบเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 คือ การแจ้งเปลี่ยนแปลงสมาชิกพรรค ซึ่งพรรคการเมืองต้องดำเนินการให้ครบระยะเวลาตามกรอบของกฎหมาย ซึ่งหากยังไม่มี “ปลดล็อก” พรรคการเมืองจะต้องขอขยายเวลาไปยังคณะกรรมการก่อนเวลาสิ้นสุด ตามมาตรา 141 หากยังมีได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จจะทำให้พรรคการเมืองต้องสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ส่วนผลกระทบที่เกิดจากการสิ้นสภาพพรรคการเมืองว่าขัดต่อหลักประชาธิปไตยนั้น มีผลต่อการพัฒนาพรรคการเมืองในประเทศไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองโดยตรง เนื่องจากในทางทฤษฎีนั้นการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองซึ่งเป็นกรณีที่พรรคการเมืองมิได้ดำเนินการตามเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำรงสถานะภาพของพรรคการเมือง ถือเป็นการใช้อำนาจอรัฐทำให้สถานะความเป็นพรรคการเมืองสิ้นสุดลงโดยที่สมาชิกพรรคการเมืองดังกล่าวมิได้สมัครใจ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มีข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 หลายข้อ เช่น จำนวนสมาชิกพรรคการเมือง การจัดตั้งสาขาพรรค เป็นต้น แต่ที่น่าสังเกต คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อการยุบหรือเลิกพรรค และในส่วนของ การสิ้นสภาพพรรคการเมืองนั้น มีเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมือง ได้แก่ (1) พรรคการเมืองไม่สามารถหาสมาชิก 5,000 คน และจัดตั้งสาขาภาคละ 1 สาขา ภายใน 1 ปี นับแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง (2) ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกัน (สุดแต่ระยะไต่จะยาวกว่ากัน) (3) มีสมาชิกพรรคการเมืองคงเหลือไม่ถึง 5,000 คน เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี และ (4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นเวลาติดต่อกัน 1 ปี โดยมีได้มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมายการสิ้นสภาพพรรคการเมืองมากที่สุด คือ กรณีไม่สามารถดำเนินการให้มีจำนวนสมาชิกเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยสาเหตุนี้ ถือเป็นการขัดต่อ

หลักประชาธิปไตยและมีผลต่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับเพิ่มขึ้นหลายข้อและเกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เช่น การตั้งพรรคการเมือง จำนวนสมาชิกพรรคการเมือง ค่าบำรุงพรรคการเมือง ทุนประเดิมพรรคการเมือง และบทกำหนดโทษที่มากขึ้น ซึ่งจากการที่ประเทศไทยมีกฎหมายพรรคการเมืองจำนวนหลายฉบับดังกล่าว แต่ก็ไม่ได้นำมาซึ่งการพัฒนาพรรคการเมืองอย่างแท้จริง พรรคการเมืองในประเทศไทยหลายพรรคยังคงเกิดขึ้นและเล็กล้มสลาย หรือยุบพรรคไปแล้วในเวลาอันสั้น พรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้มีการพัฒนาให้เป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง แต่ยังคงเป็นฐานอำนาจในการสนับสนุนบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทางการเมืองเท่านั้น สาเหตุที่กฎหมายพรรคการเมืองไม่อาจนำมาสู่การพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบัน (1) ข้อบัญญัติในกฎหมาย พรรคการเมืองเป็นการควบคุมพรรคการเมืองมากเกินไป จนทำให้พรรคการเมืองไม่ใช่องค์กรอิสระที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง (2) ความไม่ต่อเนื่องทางการเมืองเนื่องจากการมีการปฏิวัติ รัฐประหารบ่อยครั้ง ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมทางพรรคการเมืองต้องหยุดชะงักไม่สามารถดำเนินการทางการเมืองใด ๆ ได้ กฎหมายพรรคการเมืองต้องถูกยกเลิกและร่างกฎหมายใหม่ขึ้นมาแทนที่ ส่งผลให้พรรคการเมืองต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามกฎหมายใหม่อยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถที่จะพัฒนาหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง (3) แม้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะกำหนดให้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ได้กำหนดเงื่อนไขเพิ่มขึ้นอย่างเช่น ให้สมาชิกพรรคต้องชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าปีละ 100 บาท ส่งผลให้ลดบทบาทของประชาชนในการที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมากยิ่งขึ้น รวมถึงไม่ได้เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือสร้างอุดมคติดูแลร่วมกับพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบแต่อย่างใด กล่าวโดยสรุป แล้วพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพและมีเงื่อนไขให้พรรคการเมืองปฏิบัติมากเกินไปทำให้การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้ยากและส่งผลกระทบต่อเสรีภาพความเป็นพรรคการเมืองได้ง่าย จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มีความยืดหยุ่นและเหมาะสม ไม่เป็นการปิดกั้นพรรคการเมืองให้สามารถดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองได้อย่างอิสระจนเกินไป จึงเห็นว่าเสรีภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มิได้แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มากนัก แต่ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้มีการเพิ่มเงื่อนไขการจัดตั้งพรรคการเมือง

และการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองมีมากขึ้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่พรรคการเมืองต้องดำเนินการ ภายใต้เวลาที่กฎหมายกำหนดซึ่งจะเกิดความยุ่งยากซับซ้อน และหากพรรคการเมืองไม่สามารถ ดำเนินการได้จะเป็นเหตุแห่งการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้นนั่นเอง จึงเห็นว่าการ ดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 จะเกิดผลดีต่อพรรคการเมืองในเรื่องของการปฏิบัติมากกว่าพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ที่กำหนดเงื่อนไขให้พรรคการเมืองปฏิบัติในลักษณะ ที่ค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อนมากเกินไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 เนื่องจากตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มีลักษณะเป็นการ จำกัดสิทธิเสรีภาพ และมีเงื่อนไขให้พรรคการเมืองปฏิบัติมากเกินไป ทำให้การจัดตั้งพรรคการเมือง กระทำได้ยาก ดังนั้น จึงเห็นควรนำรูปแบบของการจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาใช้ในการจัดตั้งพรรคการเมือง

5.2.2 การสิ้นสภาพพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมือง ควรมีความยืดหยุ่นในการ ดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและไม่เป็นการปิดกั้นพรรคการเมืองให้สามารถดำเนินกิจกรรมของ พรรคการเมืองได้อย่างอิสระ ดังนั้น เห็นควรลดเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมือง และการยุบ พรรคการเมืองลงให้เหลือเฉพาะเหตุที่รุนแรงเท่านั้น

5.2.3 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายพรรคการเมืองอยู่หลายครั้งองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม การให้ความรู้ ให้คำแนะนำแก่ พรรคการเมืองในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมือง ที่เข้มแข็งต่อไป

5.2.4 คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมุ่งเน้น การให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องถึงข้อบังคับต่าง ๆ ในกฎหมายพรรคการเมืองที่มีการ เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงกฎหมายพรรคการเมือง เพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย ของบุคคลเหล่านั้น รวมถึงให้ประชาชนได้รู้ถึงสิทธิเสรีภาพของตนเองตามวิธีการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมถึงส่งเสริมกระบวนการในการมี ส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะประชาชนชาวไทย หรือในฐานะของสมาชิกพรรคการเมือง

5.2.5 กฎหมายพรรคการเมืองควรมีบทบัญญัติที่มีความยืดหยุ่นและกระตุ้นให้ประชาชน สร้างอุดมคติร่วมกับพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบ มิใช่เป็นการตรวจสอบพรรคการเมืองหรือสมาชิก พรรคการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว

5.2.6 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 คือ หลักการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับพรรคการเมือง ซึ่งรวมถึงการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีและเป็นไปตามเจตนารมณ์ ในการจัดตั้งพรรคการเมือง แต่สิ่งสำคัญการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับ พรรคการเมืองซึ่งรวมถึงการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องให้สอดคล้องกับสภาพของความเป็นจริง ของสภาพการณ์ทางการเมืองและระบบพรรคการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และต้องไม่ก่อให้เกิด ปัญหาและส่งผลกระทบต่อ การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง โดยในการบริหาร พรรคการเมืองผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการบริหารและต่อสมาชิกพรรคการเมืองคือคณะกรรมการ บริหารพรรคหากเกิดความผิดพลาดขึ้น กฎหมายได้กำหนดบทลงโทษไว้อย่างหนัก อาจส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างและพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้ ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงควรมีมาตรการที่ชัดเจน รัดกุม ในการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการออกระเบียบ ประกาศให้พรรคการเมืองสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและถูกต้องต่อไป

5.2.7 คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้กับผู้บริหารและพนักงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการ ดำเนินกิจการของพรรคการเมืองเพื่อให้สามารถให้คำปรึกษา แนะนำพรรคการเมืองได้ รวมถึงการจัดอบรมให้ความรู้พรรคการเมืองเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการของพรรคการเมืองได้ อย่างถูกต้องเป็นไปตามที่กฎหมาย ระเบียบ และประกาศกำหนดต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม. *บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนา ประชาธิปไตย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. *พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทยพร้อมด้วยพระราชบัญญัติพรรคการเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. “พรรคการเมืองไทย” ใน นรนิติ เศรษฐบุตร. *บรรณาธิการ. การเมืองการปกครองไทยในรอบ 60 ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2549.

มานิตย์ จุมปา. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.). *คู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด, 2541.

สุจิต บุญบงการ. *เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ 1 แนวความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 8*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. “ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 9 พฤษภาคม 2561.” กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2561.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. “ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 20 ธันวาคม 2560.” กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2560.

หยุด แสงอุทัย. *พรรคการเมือง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2517.

อมร รักษาสัตย์. *ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ: คู่มือการเรียนการสอนการเผยแพร่และการมีส่วนร่วมสำหรับครูอาจารย์และผู้นำชุมชน*. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, 2543.

วิทยานิพนธ์

ชัยวัฒน์ ม่านศรีสุข. “การปฏิรูปการเมืองและการเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองในญี่ปุ่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

นิรุจน์ ขำนุรักษ์. “การศึกษาขบวนการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2543.

บทความวารสาร

Max Weber. Theory of Social and Economic Organization, trans, By A.R. Henderson and T.
Parsons, 1974. อ้างถึงใน จิรโชค วิระสย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณมม,
รัฐศาสตร์ทั่วไป (2543): 366-367.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. “ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2550.” วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (เดือนกันยายน-ธันวาคม 2550).

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

“สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.” www.ect.go.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2560).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. “บริการข้อมูล: ข้อมูลพรรคการเมือง.” www.ect.go.th
(สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2560) .

สำนักงานบัณฑิตยสภา. “พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.” [http://www.royin.go.th/
dictionary/lookup_domain.php](http://www.royin.go.th/dictionary/lookup_domain.php) (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561).

Mariad D. Irish, James W. Prothro and Richard J. Richardson, The politics of American
Democracy, 7th ed. ZNew Jersey: prentice Hall, Incl, 1981), P.134. จากเอกสาร
วิชาการอิเล็กทรอนิกส์. สำนักวิชาการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ISSN 7887-0520.
<http://www.parliament.go.th/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561).

พระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 1234
ตอนที่ 64 ก (วันที่ 7 ต.ค. 2550): 55-59.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 134
ตอนที่ 105 ก (วันที่ 7 ต.ค. 2560): 28-31.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 65, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่มที่ 124
ตอนที่ 47 ก (24 สิงหาคม 2550): 18.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 45, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134
ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 12.

สัมภาษณ์

คำนูน สิทธิสมาน. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 29 กันยายน 2560.

ตรีสิทธิ์ ศิริวรรณ. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 19 กันยายน 2560.

นิยม เวชกามา. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 27 กันยายน 2560.

พ่องศรี ธาราภูมิ. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 4 ตุลาคม 2560.

วีระ ยี่แพร. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 27 กันยายน 2560.

แสวง บุญมี. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 25 กันยายน 2560.

สุเทพ พรหมवास. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 22 กันยายน 2560.

สิริสินทร์ ชินทองรัตน์. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 6 ตุลาคม 2560.

พลเอกสมเจตน์ บุญถนอม. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 29 กันยายน
2560.

อนุชิต ปราสาททองโอสถ. สัมภาษณ์โดย ธัญญกรณ์ โอวาทกิจ, สำนักงาน กกต., 19 กันยายน 2560.

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง เหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

แบบสัมภาษณ์นี้ สร้างขึ้นเพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหารคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ศึกษาใคร่ขอความร่วมมือจากท่านโปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่าน ทั้งนี้ ผลการตอบแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แต่อย่างใด

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้เลือกเพียงคำตอบเดียวหรือเติมข้อความในช่องว่าง

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. อายุ.....
3. ระดับการศึกษา.....
4. อาชีพ/ตำแหน่ง.....

ประเด็นสัมภาษณ์

ข้อ 1. ท่านเห็นว่าเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีลักษณะเหมือนหรือต่างกันอย่างใด หากเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ 2. ท่านคิดว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะสามารถช่วยเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ 3. ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

คำถามข้อที่ 1 ท่านเห็นว่าเหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีลักษณะเหมือนหรือต่างกันอย่างใดหากเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
คนที่ 1 (ผู้แทนพรรคการเมือง)	<p>- แม้ตามกฎหมายใหม่จะมีความชัดเจนเกี่ยวกับเหตุของการยุบพรรคการเมืองแต่ก็ได้กำหนดเหตุของการยุบพรรคการเมืองไว้หลายเหตุด้วยกัน ซึ่งเห็นว่าการยุบพรรคการเมืองทำได้ง่ายกว่ากฎหมายเดิม</p> <p>- นอกจากนี้ ขั้นตอนการยุบพรรคก็ไม่ต้องผ่านการกลั่นกรองของอัยการสูงสุด ซึ่งผิดหลักการดำเนินคดีทั่วไป โดยให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคได้โดยตรง ซึ่งอาจเกิดปัญหาในเรื่องความยุติธรรมได้ และการยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญแม้มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคกระทำการตามที่ม็คร้อง ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจสั่งยุบพรรคได้แล้ว</p> <p>- กระบวนการดังกล่าวจึงอาจมีการใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของบางฝ่ายและเพื่อทำลายฝ่ายการเมืองบางฝ่ายได้ง่าย</p>
คนที่ 2 (ผู้แทนพรรคการเมือง)	<p>- พรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองอย่างเคร่งครัด หากไม่กระทำผิดก็ไม่ได้เกิดผลกระทบหรือเกิดปัญหาต่อพรรคการเมือง</p> <p>-พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการสิ้นสุดสภาพของพรรคการเมือง แต่ในทางปฏิบัตินั้นมีการกำหนดเงื่อนไขในการให้พรรคการเมืองดำเนินการ หากไม่สามารถปฏิบัติได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดก็จะมีผลให้ถูกยุบพรรคการเมืองได้ง่ายมากขึ้นส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับการยุบพรรคกระทำหรือปฏิบัติได้</p>

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
	ยากกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
คนที่ 3 (ผู้แทนพรรคการเมือง)	<ul style="list-style-type: none"> - การยุบพรรคการเมืองมุ่งเป้าไปที่กลุ่มบุคคล ไม่ได้คำนึงถึงองค์การพรรคการเมืองเป็นสำคัญ - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีข้อจำกัดและมีผลต่อการบริหารจัดการภายในของพรรคการเมืองโดยตรง นอกจากนี้ในเรื่องของการเก็บเงินค่าสมาชิกพรรคการเมืองอาจส่งผลให้ประชาชนไม่สนใจการเมือง และพรรคการเมืองไม่สามารถหาสมาชิกพรรคได้ตามเวลาที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้พรรคการเมืองถูกยุบพรรคได้อย่างง่ายดาย
คนที่ 4 (นักวิชาการ)	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติที่กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคมีหน้าที่ควบคุมดูแลไม่ให้สมาชิกฝ่าฝืนกฎหมายระเบียบและประกาศของ กกต. และกำหนดให้พรรคต้องดำเนินการตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากไม่ดำเนินการก็มีบทกำหนดโทษกรรมการบริหารพรรค และถึงขั้นยุบพรรคการเมือง ซึ่งมีความยุ่งยากในเรื่องของการปฏิบัติและเสี่ยงต่อการกระทำผิดและส่งผลต่อการยุบพรรคได้โดยง่ายกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
คนที่ 5 (นักวิชาการ)	<ul style="list-style-type: none"> - การสิ้นสุดลงของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง 2550 มีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะขั้นตอนและรายละเอียดปลีกย่อยของการกระทำผิดกฎหมายมากกว่า ส่งผลให้การยุบพรรคการเมืองเป็นไปโดยง่ายกว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550
คนที่ 6 (คณะกรรมการ ยกร่าง)	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มุ่งส่งเสริมให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง มีความเข้มแข็ง มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
	<p>ทางการเมืองของสมาชิกพรรค จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีปฏิบัติให้เกิดสุจริตโปร่งใส ไม่ถูกครอบงำจากกลุ่มทุนหรือกลุ่มบุคคลบางกลุ่มจึงกำหนดมาตรการในการที่จะเอาผิดกับนักการเมืองและระบบการเมืองที่ไม่ดี ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มีกระบวนการในการลงโทษพรรคการเมืองหรือยุบพรรคการเมืองยากกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 แต่โดยรวมแล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกัน</p>
<p>คนที่ 7 (คณะกรรมการ ยกร่าง)</p>	<p>- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีเจตนารมณ์ให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง เป็นประชาธิปไตย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงกำหนดเงื่อนไขให้พรรคการเมืองปฏิบัติยากขึ้น ส่งผลให้พรรคการเมืองอาจถูกยุบได้ง่ายกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ซึ่งมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมถึงกระบวนการในการดำเนินการให้มีการยุบพรรคการเมือง</p>
<p>คนที่ 8 (ผู้บริหาร/พณ. ของ สนง.กกต.)</p>	<p>- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดให้พรรคการเมืองสิ้นสุดลงเมื่อสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และมีการคว่ำรวบพรรคการเมือง โดยในการเลิกพรรคการเมืองเป็นเหตุหนึ่งของการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้พรรคการเมืองสิ้นสุดลงใน 3 เหตุ คือ สิ้นสภาพ เลิก และยุบพรรคการเมือง เช่นกัน</p>
<p>คนที่ 9 (ผู้บริหารของ สนง.กกต.)</p>	<p>- การสิ้นสุดลงของพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มีลักษณะคล้ายกัน แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีบทกำหนดโทษที่เพิ่มขึ้นมากกว่า</p>
<p>คนที่ 10 (ผู้บริหารของ</p>	<p>- เห็นว่าการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ดีขึ้นกว่าพระราชบัญญัติ</p>

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
สนง.กกด.)	<p>ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เนื่องจากเหตุแห่งการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองมีน้อยลง และมีการลงโทษกรรมการบริหารพรรคแทนในหลาย ๆ ประการ แต่โดยภาพรวมแล้วในเรื่องของการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองไม่ค่อยแตกต่างกัน</p> <p>- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 กำหนดให้การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองสิ้นสุดลงใน 3 กรณี ได้แก่ การสิ้นสภาพ การเลิก และการยุบพรรคการเมือง แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดให้พรรคการเมืองสิ้นสุดลง ได้แก่ การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองการยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ และการคว่ำรวมพรรคการเมือง</p> <p>- กรณีเหตุแห่งการสิ้นสภาพ เลิก หรือยุบพรรคการเมืองของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองทั้งสองฉบับไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ พรรคการเมืองมีโอกาสสิ้นสุดการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองได้ง่ายพอ ๆ กัน โดยพื้นฐานความคิดในเหตุแห่งการกระทำผิดนำไปสู่การสิ้นสุดลงของพรรคการเมืองคล้ายคลึงกัน เพียงแต่พระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้เพิ่มกรณีการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองในกรณีมีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย</p>

คำถามข้อที่ 2 ท่านคิดว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะสามารถช่วยเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้หรือไม่อย่างไร

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
คนที่ 1 (ผู้แทนพรรคการเมือง)	<p>- เห็นว่ากฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือในการกำหนดกลไกในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง แต่ระบบการเมืองจะดีหรือไม่อยู่ที่การสร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นประชาธิปไตยให้กับประชาชนและพรรคการเมือง โดยต้องให้พรรคการเมืองได้พัฒนาไปตามภาวะวิสัย ไม่ใช่ใช้กฎหมายบังคับมากเกินไปทำให้พรรคเกิดความกังวลกับข้อห้ามต่าง ๆ ของกฎหมาย จนไม่มีโอกาสในการที่จะสร้างสรรค์พรรคให้มีความเป็นสถาบันทางการเมืองได้</p>

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
	<p>- เห็นว่าตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีการควบคุมการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองมากเกินไป ทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยอิสระส่งผลให้เกิดการยุบพรรคได้โดยง่าย และปัญหาอีกประการคือมีการรัฐประหารบ่อยครั้งทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง กฎหมายพรรคการเมืองถูกยกเลิกทำให้ต้องเริ่มต้นปฏิบัติใหม่ตามกฎหมายฉบับใหม่อยู่เสมอ</p>
<p>คนที่ 2 (ผู้แทนพรรคการเมือง)</p>	<p>-ทำให้มีการพัฒนาระบบงานดีขึ้น -มีภาระงานธุรการมากขึ้น โดยไม่ตอบโจทก์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยไม่จำเป็น -ทำให้การรับสมัครสมาชิก การพัฒนาคุณภาพสมาชิกและสาขาพรรคการเมืองเข้มข้น แข็งแรงขึ้น</p>
<p>คนที่ 3 (ผู้แทนพรรคการเมือง)</p>	<p>- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 แม้จะมีการบัญญัติที่เคร่งครัดรัดกุมแต่ก็มีปัญหาในเรื่องของการนำไปปฏิบัติ ดังนั้น จึงเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ช่วยเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้ แต่การจะทำให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นนั้นต้องเกิดจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองและจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยของพรรคการเมือง ดังนั้น จึงควรให้พรรคการเมืองที่จะดำเนินกิจการของตนเองโดยอิสระ ภาครัฐไม่ควรเข้ามาควบคุมมากเกินไป -พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ไม่ได้ส่งเสริมระบบการเมืองให้เกิดความเข้มแข็ง และทำให้กลุ่มการเมืองรับความช่วยเหลือจากต่างชาติมากขึ้น</p>
<p>คนที่ 4 (นักวิชาการ)</p>	<p>- เจตนารมณ์ในการร่างกฎหมาย พยายามลดอำนาจของผู้มีบารมีภายในพรรค และนอกพรรคการเมือง โดยเฉพาะการกระจายอำนาจไปสู่จุด “Primary Vote” เพื่อเป็นจุดคานงัดอำนาจของประชาชนกับผู้ที่มีอำนาจครอบงำพรรคการเมือง</p>
<p>คนที่ 5 (นักวิชาการ)</p>	<p>- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติให้พรรคการเมืองดำเนินกิจการทางการเมืองที่โปร่งใส แต่ก็มี</p>

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
	<p>บทบังคับให้พรรคการเมืองปฏิบัติที่เคร่งครัดมากเกินไป พรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยอิสระ อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพรรคการเมืองได้จึงเห็นว่ายังไม่สามารถจะช่วยเหลือเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้</p>
<p>คนที่ 6 (คณะกรรมการ ยกร่าง)</p>	<p>- เจตนาารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เห็นว่าพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพราะพรรคการเมืองเป็นต้นทางของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นองค์กรในการเชื่อมโยงประชาชนกับรัฐ จึงจำเป็นต้องสร้างพรรคการเมืองให้เป็นพรรคการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง มีความเข้มแข็ง มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ภายในพรรคการเมือง ด้วยการให้สมาชิกพรรคการเมืองร่วมเป็นเจ้าของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมเสนอนโยบายของพรรคการเมือง มีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองดำเนินกิจการทางการเมืองให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นอกจากนี้ยังกำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคมีหน้าที่ควบคุมและดูแลสมาชิกพรรคการเมืองมิให้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ประกาศของ กกต. หากไม่ดำเนินการก็อาจถูกสั่งให้ยุติการกระทำได้ ซึ่งทำให้กรรมการบริหารพรรคมีความมุ่งมั่นในการดำเนินกิจการทางการเมืองมากขึ้น จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะมีส่วนช่วยเหลือเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้พอสมควร</p>
<p>คนที่ 7 (คณะกรรมการ ยกร่าง)</p>	<p>- จากเจตนาารมณ์ และบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ที่มุ่งส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองบริหารพรรคการเมืองให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมือง จึงเห็นว่าน่าจะช่วยเหลือเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้</p>
<p>คนที่ 8 (ผู้บริหาร/พณ. ของ สนง.กกต.)</p>	<p>- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดให้พรรคการเมืองสิ้นสุดลงเมื่อสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และมีการคว่ำรวบพรรคการเมือง</p>

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
	<p>โดยในการเลิกพรรคการเมืองเป็นเหตุหนึ่งของการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้พรรคการเมืองสิ้นสุดลงใน 3 เหตุ คือ สิ้นสภาพ เลิก และยุบพรรคการเมือง เช่นกัน</p>
<p>คนที่ 9 (ผู้บริหาร/พнг. ของ สนง.กต.)</p>	<p>- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติให้การบริหารพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมือง จึงเห็นว่าน่าจะช่วยเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้ แต่เห็นว่าควรมีการกำหนดระดับในการพัฒนามากกว่าการกำหนดกฎหมายในลักษณะของการบังคับ</p>
<p>คนที่ 10 (ผู้บริหาร/พнг. ของ สนง.กต.)</p>	<p>- เมื่อพิจารณาทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เห็นว่าทั้งสองฉบับมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของพรรคการเมืองทั้งด้านการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคผ่านการคัดเลือกผู้สมัคร การชำระค่าบำรุงพรรค เป็นต้น แต่บทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ยังทำให้บุคคลที่จะประสงค์เข้าสู่ระบบการเมืองทำได้ยากขึ้น โอกาสมีผู้แทนในสภาผู้แทนราษฎร ทำได้ยากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการส่งผู้สมัครในเขตเลือกตั้งเพื่อคิดคะแนนแบบสัดส่วนผสม ทำให้พรรคการเมืองพัฒนาได้ยาก</p> <p>- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ไม่อาจสามารถช่วยเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้ หากนักการเมืองและประชาชนขาดจิตสำนึกที่ดีในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการส่งเสริมการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่จริงจัง</p> <p>- บทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีข้อบังคับให้พรรคการเมืองดำเนินการที่เคร่งครัดมากเกินไป พรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยอิสระ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาพรรคการเมืองได้ จึงเห็นว่ายังไม่</p>

ลำดับของ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	คำตอบ
	สามารถจะช่วยเสริมสร้างให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้นได้

คำถามข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นอื่น ๆ

1. เนื่องจากกฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในสาระสำคัญหลายประการ ซึ่งเป็นการบังคับให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งในระยะเริ่มแรกคาดว่าพรรคการเมืองจะพบปัญหาเรื่องการฝ่าฝืนกฎหมายได้ง่าย จึงเห็นควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งปฏิบัติต่อพรรคการเมืองด้วยความยืดหยุ่น เพื่อมิให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับพรรคการเมืองมากเกินไป
2. การเปลี่ยนแปลงของกฎหมายส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดเล็กได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงควรมีมาตรการในการให้ความช่วยเหลือในระยะเริ่มแรกของการปฏิบัติตามกฎหมาย
3. การออกระเบียบในการปฏิบัติควรจะทำให้ผ่อนคลาย และยืดหยุ่น และประสานประโยชน์ต่อพรรคการเมืองมากขึ้น
4. ควรมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายโดยมองจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมากกว่าที่จะใช้บทบัญญัติตามกฎหมายในการบังคับให้พรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องช่วยเหลือและสนับสนุนให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดให้ได้
5. เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้พรรคต้องดำเนินกิจการได้ลำบากมากขึ้น ทั้งการบริหารพรรค การเข้าสู่อำนาจ การกำหนดนโยบายของพรรค และการบริหารประเทศ เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมาย จำเป็นที่พรรคการเมืองที่จัดตั้งการจัดตั้งพรรคจะต้องทำความเข้าใจ และปรับปรุงกระบวนการทำงานของพรรคการเมืองโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะหน่วยงานธุรการของนายทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนให้พรรคการเมืองดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ผ่านไปได้
6. พรรคการเมืองควรมีการวางแผนการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง โดยการทำทำความเข้าใจต่อบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคให้รองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรเข้ามามีส่วนช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองด้วย
7. ข้อบัญญัติในกฎหมายเป็นการควบคุมพรรคการเมืองมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองมีสิทธิโดยอิสระในการดำเนินกิจการทางการเมือง นอกจากนี้การยุบพรรคการเมืองที่ง่ายเกินไปไม่สามารถทำให้พรรคการเมืองพัฒนาได้อย่างเต็มที่

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวธนัญกรณ์ โอวาทกิจ
ประวัติการศึกษา	โรงเรียนภาษานุสรณ์บางแค วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
วันเดือนปีเกิด	4 ธันวาคม 2517
ตำแหน่งปัจจุบัน	พนักงานการเลือกตั้ง ชำนาญการ สำนักกิจการพรรคการเมือง
สถานที่ทำงาน	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210